

INSTITUT PRO DEMOKRACII A EKONOMICKOU ANALÝZU
projekt Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i.

INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND ECONOMIC ANALYSIS
A Project of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences

Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí

Únor 2023

VÁCLAV KORBEL

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

Václav Korbel

Spolupracovník think-tanku IDEA při Národohospodářském ústavu AV ČR, v. v. i., který zároveň působí v organizaci PAQ Research. Absolvoval doktorské studium na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Ve svém výzkumu se zabývá vzděláváním, trhem práce a behaviorální a experimentální ekonomik.

Václav is a collaborator with CERGE-EI's IDEA think tank and also works at PAQ Research. He graduated from the Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences, Charles University. His research deals with education, labor market, and behavioral and experimental economics.

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK v Praze (CERGE).

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Charles University in Prague, Center for Economic Research and Graduate Education as well as the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i.

Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí

Studie 2/2023

© Václav Korbel

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2023

ISBN 978-80-7344-656-7 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Studie 2/2023

Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí¹

ÚNOR 2023

VÁCLAV KORBEL

Hlavní zjištění

- Tato studie shrnuje zjištění empirického šetření dopadů výluky prezenční výuky ve školách na očekávání rodičů ohledně návratnosti jejich finančních a časových investic do vzdělávání dětí. Použil jsem čtyři opakovaná dotazníková šetření během roku 2020 a 2021, ve kterých rodiče odpovídali na hypotetické scénáře, ve kterých dvě fiktivní rodiny investují různé množství času a peněz do vzdělávání svého dítěte. Na základě scénářů rodiče odhadovali, kolik bude dítě s danou úrovní investic vydělávat ve 30 letech. Podobně odhadovali, jak moc je pro výdělek důležitá kvalita školy. Tato experimentální metodologie umožňuje identifikovat změny v očekávání rodičů během pandemie.
- Během let 2020 a 2021 byly české školy z důvodu epidemiologické situace zavřené takřka půl roku a probíhala pouze distanční nebo kombinovaná výuka. Rodiče se kvůli těmto okolnostem do vzdělávání svých dětí daleko více zapojovali. Získané zkušenosti tak mohly změnit očekávání rodičů, jakou roli ve vzdělávání hraje škola a jak moc je jejich zapojení, ať už časové nebo finanční, prospěšné pro rozvoj jejich dětí.
- Výzkum vznikl na základě opakovaných dotazníkových šetření realizovaných v dubnu, červnu a září 2020 a v dubnu 2021 se stejnou skupinou 500–800 rodičů, kteří měli alespoň jedno dítě na základní škole. Rodiči očekávaný průměrný budoucí příjem u žáků s podprůměrnými schopnostmi vzrostl mezi dubnem 2020 a 2021 o 5 %. To byl o něco vyšší růst než tehdejší inflace. U nadprůměrných žáků se očekávání rodičů ohledně budoucích příjmů dětí nezměnila.

¹ Tato studie reprezentuje pouze názor autora, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK (CERGE). Za cenné komentáře a rady děkuji Michalu Šoltésovi, Lubomíru Cinglovi a Danielu Münichovi. Veškeré případné nepřesnosti a chyby jdou na vrub autora. Studie vznikla díky podpoře Akademie věd ČR v rámci programu Strategie AV21 Společnost v pohybu.

- U rodičů se postupně během pandemie snižovala očekávání, že dokážou efektivně pomáhat dětem ve vzdělávání penězi a časem. V dubnu 2020, tedy s velmi krátkou zkušeností ze školní výluky, rodiče očekávali, že 5 hodin věnovaných týdně vzdělávání s dítětem nebo 500 Kč týdně, povede v průměru k vyššímu příjmu dítěte v jeho 30 letech o 12–14 % oproti nulovému časovému a finančnímu zapojení. V dubnu 2021, tedy po roční zkušenosti z pandemické školní výluky, se očekávaná návratnost časových a finančních investic ze strany rodičů snížila zhruba o třetinu na 8–10% nárůst příjmů.
- Jako hlavní faktor měnících se očekávání rodičů se jeví distanční výuka. Rodiče kvůli ní mohli zjistit své omezené možnosti a schopnosti dětem efektivně pomáhat. Další faktory jako jsou ekonomická situace rodiny, obavy z pandemie nebo množství času stráveného s dětmi při distanční výuce s očekáváními rodičů příliš nesouvisí.
- Rodiče si podle výsledků více uvědomují přínos vzdělávání pro slabší žáky. Je ovšem problematické, že rodiče po roce pandemie méně očekávají, že se vyplatí investovat čas a peníze do vzdělávání svých dětí. Pozitivní interpretací může být, že si jsou jen teď více vědomi svých limitů, ale dětem se budou věnovat ve stejné nebo vyšší míře, případně se budou více zajímat, jak kvalitně funguje škola. Potom by to na vzdělávání dětí nemuselo mít negativní dopady. Pokud by ale změna očekávání zároveň vedla ke snížení reálně věnovaného času a peněz, mělo by to dopady negativní. Navíc by to prohloubilo vzdělávací nerovnosti. Na základě našich zjištění je totiž výskyt těchto negativních efektů větší v rodinách, kde je méně kvalitní distanční a pravděpodobně také prezenční výuka.

Study 2/2023

Pandemics and Parental Beliefs about Returns to Education²

FEBRUARY 2023

VÁCLAV KORBEL

Summary

- This study summarises the findings of an empirical survey of the impacts that interruptions to in-person teaching in schools had on parents' expectations about the returns to their financial and time investments in their children's education. The study made use of four repeated questionnaire surveys carried out during 2020 and 2021, in which parents responded to hypothetical scenarios involving two fictitious families who invest different amounts of time and money in their children's education. On the basis of these scenarios, the parents estimated how much each fictitious child would earn at the age of 30, taking into account the given level of investment in their education. They also estimated how much the quality of the child's schooling would impact their future earnings. This experimental methodology enables us to identify how parents' expectations changed during the pandemic.
- During 2020 and 2021, schools in the Czech Republic were closed for nearly half a year due to the Covid-19 epidemic. Teaching took place remotely or in combined form (part remote, part in-person). As a result of this situation, parents became far more involved in their children's education than they had previously been. The experience parents gained in this way might have changed their expectations as to the role school plays in their children's education and about the extent to which their own involvement, in terms of time and money, benefits their children's development.
- The research was based on repeated questionnaire surveys carried out in April, June and September 2020 and in April 2021 with the same group of 500–800 respondents, all of whom were parents with at least one child attending primary school. The average future income these parents estimated for pupils with below-average skills increased between April 2020 and April 2021 by 5%. This represented growth at a rate slightly higher than inflation at

² This study represents the author's own views and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences nor the Charles University Center for Economic Research and Graduate Education (CERGE). The author would like to thank Michal Šoltés, Lubomír Cingl, and Daniel Münich for their valuable comments and advice. Any remaining errors are the author's own. The study was produced with support from the Czech Academy of Sciences within its Strategy AV21 programme Society in Motion.

the time. Parents' expectations about the future earnings of their pupils with above-average skills did not change.

- During the course of the pandemic, parents' expectations that they could effectively help their children with their education – either financially or in terms of time investment – gradually reduced. In April 2020, when the parents had only very brief experience of school closures, they expected that spending 5 hours per week on school work with their children or investing 500 CZK per week would lead to an average increase in their child's earnings at the age of 30 by 12–14% compared to zero time or financial investment. In April 2021, after a year of school interruptions due to the pandemic, the parents' expectations of the return on their time and financial investments had fallen by approximately one third, to an 8–10% increase in income.
- The main factor behind this change in parental expectations appears to be distance learning, which revealed to parents the limitations in their ability to effectively assist their children's learning. Other factors, such as the family's financial situation, concerns about the pandemic, or the amount of time parents spent with their children during distance learning, are not strongly correlated with the parents' expectations about their children's future income.
- Our findings indicate that parents are more aware of the benefits of education for weaker pupils. It is nevertheless problematic that after a year of the pandemic parents had developed lower expectations about how worthwhile it is to invest time and money in their children's education. A positive interpretation of this could be that the parents simply became more aware of their own limits, but that they will continue to invest in their children's education to the same or a greater extent, or will become more interested in the quality of their children's school. If so, there would not necessarily be any negative impact on their children's education. However, should the observed change in parental expectations also lead to a reduction in the real time and money parents invest in their children's education, this would have negative impacts. Furthermore, it would deepen existing educational inequality, since our findings indicate that these negative effects would be greater among families who receive lower quality remote – and, likely, in-person – teaching.

Kontext a teoretický rámec

Pandemie koronaviru významně ovlivnila vzdělávání dětí. Nejzásadnějším zásahem bylo uzavření škol a nucený přechod na distanční výuku. Uzavření základních škol trvalo v České republice (ČR) celkem přibližně šest měsíců za roky 2020 a 2021. Odhady studie z České republiky vyčíslily, že žáci během jednoho školního roku 2020/2021 přišli zhruba o 3 měsíce učení oproti běžnému roku (Korbel, Műnich a Prokop 2021).³

Tato studie se zaměřuje na méně studovaný aspekt dopadů pandemie, který ale může dlouhodobě ovlivnit vzdělávání dětí. Zkoumá, jak pandemie ovlivnila očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání. Tedy, jak moc se vyplatí věnovat dětem čas a peníze na vzdělávání. Během pandemie se mohla očekávání rodičů změnit různým způsobem. Jednou z možností je, že při zapojení do distanční výuky zjistili svoje omezené možnosti jak při učení svým dětem pomoci. Ze studií před pandemií víme, že očekávání rodičů ohledně vzdělávání, podobně jako aspirace rodičů, ovlivňují vzdělání dětí (Dizon-Ross 2019, Straková a kol. 2017) a že se rodiny liší v časových a finančních investicích do vzdělávání svých dětí (Carneiro, Meghir a Parey 2013, Putnam 2015).

Teoretický rámec

Studie ukazují, že dětství je klíčovým obdobím pro rozvoj dovedností dítěte (Heckman 2006, Cunha a kol. 2010). Škola a rodina mají zásadní vliv v tomto procesu (Carneiro a kol. 2013, Chetty a kol. 2014). Rodičům typicky záleží na rozvoji jejich dětí a jak se uplatní v dospělosti. Proto do nich investují svůj čas a peníze (Attanasio a kol. 2022). Peněz stejně jako času mají rodiče omezené množství a musí si vybrat, jak je využijí. Každý rodič se proto rozhoduje, kolik času a peněz chce a může dítěti věnovat. Toto rozhodování závisí na různých faktorech. Ekonomický model (Attanasio a kol. 2022) tato rozhodování modeluje a ukazuje, že zjednodušeně závisí především na následujících faktorech:

- **Představách o návratnosti investic do dítěte** – rodiče mohou mít různé představy o tom, jaké schopnosti má jejich dítě, a také jak moc jejich investice pomáhají tyto schopnosti rozvíjet. Pokud očekávají vysokou návratnost, mají motivaci investovat do vzdělávání svých dětí více. Nízká očekávání naopak vedou k nízkým investicím.

³ Studie ukazují negativní dopady pandemie na výsledky žáků v zahraničí (Donnelly a Patrinos 2022), stejně jako na další oblasti života rodin včetně well-beingu dětí a rodičů (Bartoš a kol. 2020, Patrick a kol. 2020), vztahů v rodinách (PAQ 2020, Cabrera-Hernández a Padilla-Romo 2020) nebo ekonomickou situaci a nerovností (PAQ 2021b, Menzell a Miotto 2020).

- **Časových a finančních možnostech** – celkový objem časových a finančních investic je omezen možnostmi, kterými rodina disponuje.
- **Jak moc rodičům záleží na rozvoji dítěte** – drtivě většině rodičů záleží na jejich dětech. Rodiče se nicméně liší v důrazu na vzdělávání a rozvíjení schopností jejich dětí. Rodiče, kteří přisuzují rozvoji a vzdělávání vlastních dětí vyšší váhu, mají vyšší motivaci k investicím.

Rozvoj dítěte je komplexní proces. Rodiče často nemají dokonalé informace o tom, co se děje ve škole ani o schopnostech jejich dětí. Jejich rozhodnutí proto odpovídají představám a očekáváním, které nemusí odrážet realitu. Kromě preferencí a rozhodnutí rodičů do procesu rozvoje dítěte vstupuje řada jiných faktorů, jako je kvalita navštěvované školy anebo jeho/její vrozené schopnosti a talent, takže rodiče mají pouze omezené možnosti budoucnost svých dětí ovlivnit.

V této studii sleduji dopad na jedinou proměnnou, a to je budoucí příjem dětí. Jde o zjednodušující předpoklad, protože rodiče se věnují svým dětem z mnoha dalších důvodů, většinou úplně altruistických. Nejde jim pouze o to, aby děti uspěly na trhu práce. Na druhou stranu, uplatnění v dospělosti na trhu práce je důležité a příjem navíc aproximuje kvalitu života. Například zdraví, sociální status nebo spokojenost souvisí s výší příjmu. Je ovšem možné, že pandemie může mít dopad na očekávání rodičů v oblastech, které analýza nebude schopná zachytit.

Ve studii zkoumám, **jak pandemie mění očekávání rodičů o návratnosti různých typů investic do rozvoje dětí**. Konkrétně se dívám na následující vstupy:

1. **Čas** věnovaný rodiči v oblasti vzdělávání jejich dětí (domácí úkoly, čtení, povídání apod.);
2. **Peníze** investované do vzdělávacích aktivit (kroužky, doučování, knihy apod.);
3. **Kvalita navštěvované školy**.

Změnu názorů během pandemie sleduji agregovaně za všechny žáky, ale zároveň analýza zkoumá, jestli se tyto faktory liší pro žáky **s podprůměrnými a nadprůměrnými schopnostmi** vůči svým vrstevníkům v ČR.

Hypotetické scénáře

Očekávání rodičů jsem zjišťoval pomocí standardizované experimentální metodologie (Attanasio a kol. 2022, Jensen 2010), která využívá hypotetických scénářů. Ty prezentují účastníkům (rodičům) situace, kdy hypotetické rodiny investují různé množství času a peněz do vzdělávání svého dítěte, kde každé chodí na jinak kvalitní školu. Z těchto situací bylo úkolem rodičů odhadnout, jak se daná míra časových a finančních investic projeví na příjmu dítěte ve 30 letech (znění části scénářů viz níže). Záměrně se zjišťuje dopad na uplatnění na trhu práce (hrubý příjem v dospělosti), a ne dopad na výsledky ve škole.⁴ Scénáře se od sebe lišily v následujících vstupech:

1. Kolik času každý týden rodiče věnují dítěti na vzdělávání (0 nebo 5 hodin)
2. Kolik peněz každý týden dávají na vzdělávací aktivity (0 nebo 500 Kč)
3. Do jaké školy dítě chodí (podprůměrná nebo vynikající škola)

V dotazníku byly hypotetické scénáře se všemi kombinacemi tří vstupů, tedy celkem 8 scénářů. Tím, že se v jednotlivých scénářích mění vždy jen jeden vstup (čas, peníze, kvalita školy) a ostatní zůstávají konstantní, mohu izolovat kauzální vliv jednotlivých vstupů. Kromě toho mohu rozlišit, jestli se investice do více vstupů vzájemně posilují (komplementarity) nebo oslabují (substituty).

Jak bylo zmíněno výše, rodiče odpovídali na scénáře ohledně hypotetických rodin se synem, nikoliv o vlastních dětech. To je z toho důvodu, abychom získali očekávání pro různé situace a typy dětí, která nejsou zatížena situací v rodině respondenta (příjem, počet a pohlaví dětí apod.) nebo jinými druhy zkreslení (například rodiče se snaží před výzkumníky ukazovat v co nejlepším světle).

⁴ U školních výsledků je problém, že škála výsledků je arbitrární, zároveň je nejisté, jak dobře zachycují rozvoj dovedností a jestli se projeví v úspěšnosti dítěte v dospělosti.

Zkrácená verze hypotetických scénářů (celé znění v příloze)

Pan a paní Novákovi mají jedno dítě. Petr začíná v září chodit do 6. třídy ZŠ, která je **oblíbená a je označována za „vynikající“/není oblíbená a je označována jako „potřebuje zlepšit“**. Petr je chytřejší než jeho vrstevníci v ČR. **Na další tři roky se Novákovi mají rozhodnout, kolik času věnují Petrovu vzdělávání** (například čtením, hraním vzdělávacích her, povídáním si, pomocí s domácími úkoly atd.) a **kolik peněz** (kroužky, knihy, doučování, vzdělávací hry apod.).*(poznámka – Předpokládejme, že v dalších 20 letech nebude inflace.) **Kolik si myslíte, že bude Petr ve 30 letech měsíčně vydělávat hrubého v následujících scénářích?**

Scénář 1: Pokud Petrovi budou věnovat **každý týden 0 hodin a 0 Kč** na vzdělávání

Scénář 2: Pokud Petrovi budou věnovat **každý týden 5 hodin a 0 Kč** na vzdělávání

Scénář 3: Pokud Petrovi budou věnovat **každý týden 0 hodin a 500 Kč** na vzdělávání

Scénář 4: Pokud Petrovi budou věnovat **každý týden 5 hodin a 500 Kč** na vzdělávání

Rodiče odpovídali na všech osm scénářů, čtyři scénáře pro syna z jedné rodiny,⁵ který chodí do vynikající školy, a čtyři pro syna z druhé rodiny, který chodí do podprůměrné školy. Jinak jsou si rodiny a synové podobní. Polovina náhodně vybraných rodičů měla čtyři scénáře se synem, který chodí do vynikající školy, na prvním místě, druhá polovina měla jako první čtyři scénáře se synem, který chodí do podprůměrné školy.

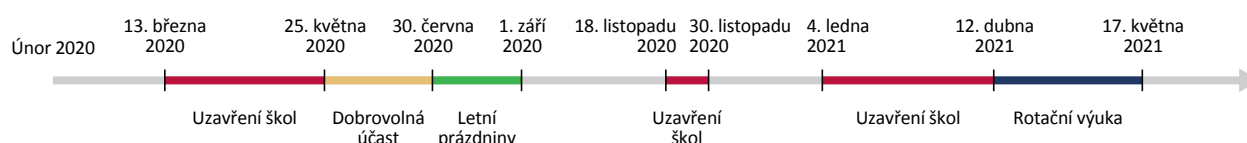
Kromě předešlých vstupů se mezi rodiči variovaly schopnosti/inteligence dítěte. Náhodně vybraná polovina rodičů odpovídala na scénáře, kde byli synové nadprůměrní (chytřejší než jejich vrstevníci v ČR). Druhá polovina pak na scénáře, kde byli synové slabší (méně chytří než jejich vrstevníci v ČR). Cílem je zjistit, jestli rodiče očekávají různou návratnost investic do vzdělávání pro děti s různými charakteristikami.

Klíčovým prvkem analýzy je, že **stejně scénáře** se předkládaly rodičům **ve čtyřech časových bodech během pandemie**. Díky tomu můžeme zjistit, jak se očekávání rodičů měnila během pandemie. Zúčastněným rodičům se během jednotlivých vln šetření neměnilo zadání, tedy ani pořadí kvality školy, ani vstupní schopnosti dítěte. Respondentům se nepřipomínaly jejich odpovědi z předešlých vln.

⁵ Ve všech scénářích bylo dítě syn, aby se zamezil vliv pohlaví na rozhodování rodičů.

Data a metodologie

Pro zjištění očekávání rodičů využívám dotazníková šetření realizovaná během pandemie koronaviru. Šetření proběhla v polovině dubna a června, od poloviny do konce září 2020 a v dubnu 2021. V dubnu 2020 byly školy uzavřené zhruba 1,5 měsíce a všechna výuka probíhala pouze distanční formou. Do konce školního roku 2021 byly školy zavřené nebo probíhala rotační výuka takřka 6 měsíců (viz nákres níže pro 5. ročník ZŠ). Ročníky nebyly uzavřené stejně dlouhou dobu. Především žáci 1. a 2. ročníků ZŠ měli prezenční výuku až do prvního března.

Šetření byla provedena na online panelu (Český národní panel) s 500–800 rodiči podle vlny šetření (viz **Tabulka 1**). Rodiče, vždy maximálně jeden z domácnosti, museli mít alespoň jedno dítě ve školním roce 2019/2020 navštěvující 1.–9. třídu ZŠ, aby se mohli šetření zúčastnit. To znamená, že děti některých rodičů byly v 1. ročníku SŠ při sběru v září 2020 a dubnu 2021. Vzorek se dovažuje tak, aby byl reprezentativní na úrovni pohlaví a vzdělání rodičů (bez maturity, s maturitou, vysokoškolské), oblasti (Praha, Ústecký + Karlovarský kraj, zbytek Čech, Moravskoslezský kraj, zbytek Moravy), ročníku (1.–4. třída, 5.–8. třída, 9. třída⁶) a podílu žáků na víceletých gymnáziích. V první vlně šetření se zúčastnilo 741 rodičů. V dalších vlnách bylo vždy osloveno všech 741 rodičů neohledně na to, jestli se zapojili do předchozí vlny šetření.

Charakteristiky neváženého vzorku zobrazuje **Tabulka 1**. Šetření se v průměru účastnilo 55 % žen. Rodiče byli v průměru ve věku 44 let a z 59 % neměli více než jedno dítě. Častěji to byli rodiče s dítětem na druhém stupni (71 %) a na veřejné škole (77 %). Celkově se zúčastnilo 741 rodičů v dubnu, 570 v červnu, 501 v září 2020 a 538 v dubnu 2021. Podíl rodičů se mezi prvním šetřením a následnými šetřeními snížil o 23 % až 32 %. Pokud by u druhé a další vlny šetření zůstala skupina rodičů výrazně odlišná od první vlny, byly by výsledky mezi vlnami obtížně porovnatelné. Poslední sloupec **Tabulky 1** nicméně ukazuje, že vzorek rodičů je v pozorovaných charakteristikách statisticky podobný v první a čtvrté vlně (**Tabulka A1** ukazuje porovnání první se všemi dalšími vlnami).⁷ Pouze věk

⁶ Tento výzkum navazoval na jiný výzkum z prosince 2019, ve kterém byli rodiče žáků 9. tříd záměrně nad-reprezentováni. Ze stejného důvodu byla zachována reprezentativita podle oblastí ČR.

⁷ **Tabulka A6** ukazuje, že stejně jako v **Tabulce 1** pouze věk predikuje zapojení do posledního sběru v dubnu 2021.

je statisticky rozdílný přibližně o jeden rok. O 3 procentní body se také snížil podíl rodičů bez maturity, avšak tento rozdíl není statisticky významný.

Tabulka 1 – Charakteristiky respondentů v jednotlivých vlnách
(nevážený vzorek)

	Duben 2020	Červen 2020	Září 2020	Duben 2021	Rozdíl 1. a 4. vlna (p-hodnota)
Žena	55,6 %	56,6 %	54,8 %	54,8 %	0,78
Věk ⁸	43,6	43,9	44,3	44,7	<0,01
<i>Stupeň vzdělávání dítěte</i>					
1. stupeň	28,9 %	28,7 %	29,1 %	29,6 %	0,80
2. stupeň	71,1 %	71,3 %	70,9 %	70,4 %	
<i>Vzdělání rodiče</i>					
Bez maturity	22,9 %	22,2 %	21,3 %	20,1 %	0,22
Středoškolské s maturitou	42,5 %	42,6 %	43,2 %	44,4 %	0,5
Vysokoškolské	34,6 %	35,2 %	35,5 %	35,5 %	0,7
<i>Typ školy</i>					
Veřejná	77,5 %	76,5 %	76,1 %	76,9 %	0,83
Soukromá	22,5 %	23,5 %	23,9 %	23,1 %	
<i>Počet dětí v rodině</i>					
Jedno	60,3 %	60,8 %	61,5 %	59,1 %	0,66
Dvě	34,4 %	33,8 %	33,5 %	35,3 %	0,74
Tři	4,2 %	4,2 %	3,6 %	4,3 %	0,93
Čtyři a více	1,1 %	1,2 %	1,4 %	1,3 %	0,72
Počet pozorování	741	570	501	538	
	100 %	76,9 %	67,6 %	72,6 %	

Poznámky: Charakteristiky rodičů a jejich dětí zapojených do jednotlivých vln šetření.

Častým rizikem randomizovaných šetření sbíraných vícekrát v čase za sebou je, že úbytek respondentů mezi vlnami šetření není stejný v náhodně rozdělených skupinách, ve kterých mají respondenti odlišná zadání. V tomto případě je výhodou, že i když se měnily různé vstupy mezi hypotetickými scénáři v dotazníku (čas, peníze, kvalita školy), rodiče odpovídali na všechny scénáře, a tak dotazník napříč rodiči zůstal stejný. To mělo jednu hlavní výjimku. Polovina rodičů odpovídala na hypotetické otázky, ve kterých měli synové nadprůměrné schopnosti a polovina, kde měli synové podprůměrné schopnosti.⁹

⁸ Věk v době prvního sběru.

⁹ Kromě toho se rodičům i náhodně přiřazovala pořadí, jestli prvně odpovídali na čtyři otázky, kde syn chodí do vynikající nebo podprůměrné školy. Porovnatelnost mezi vlnami v tomto aspektu ukazuje **Tabulka A3**.

Tabulka 2 zobrazuje, že změna počtu respondentů mezi vlnami byla podobná pro dotazníky se scénáři s nadprůměrnými i podprůměrnými schopnostmi dětí. **Tabulka A2** pak dokládá, že rozdílné změny nejsou ani v charakteristikách rodičů. Proto by případné změny v očekáváních rodičů podle schopností dítěte neměly být způsobeny rozdílným odpovídáním respondentů mezi vlnami šetření.

Tabulka 2 – Rozdělení respondentů k typům scénářů

	Nadprůměrný žák	Podprůměrný žák
Duben 2020	370	371
Červen 2020	286	284
Září 2020	256	245
Duben 2021	268	270

Poznámky: Počet respondentů odpovídajících ve vlnách šetření na hypotetické scénáře, kde jsou synové nadprůměrně chytrí (první sloupec) / podprůměrně chytrí (druhý sloupec).

Výsledky změn očekávání rodičů během pandemie analyzují pomocí regresní analýzy s fixními efekty na úrovni respondenta (rodiče) a vlny šetření. Výsledky jsou tak založené pouze na změně odpovědí ve stejných scénářích jednotlivých rodičů v čase. To znamená, že budu pozorovat vývoj názorů pouze u rodičů, kteří se zúčastnili šetření opakovaně. **Tabulka A4** zároveň dokládá, že výsledky jsou robustní pro použití regresní analýzy bez fixních efektů.

Zjištění

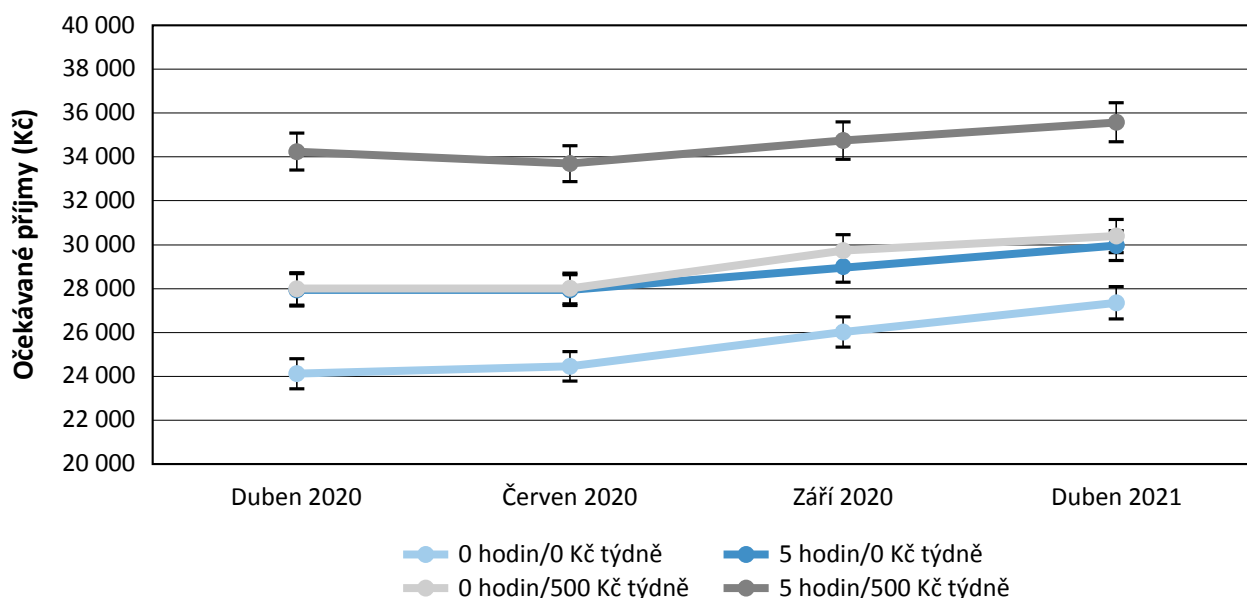
Popisný vývoj očekávání během pandemie

Očekávání rodičů se během pandemie zvýšila. To ukazují **Grafy 1 a 2** na základě průměru odpovědí rodičů ve všech hypotetických scénářích v průběhu pandemie. V dubnu 2020 činil průměrný očekávaný hrubý příjem dětí ve 30 letech ve scénářích 28 575 Kč, v červnu 28 449 Kč, v září už 29 728 Kč a v dubnu 2021 dosáhla 30 823 Kč (statisticky významný rozdíl mezi 1. a 4. (ale také 3.) vlnou šetření na 1% hladině významnosti). Na vývoj očekávání mohla mít vliv řada faktorů. Vzhledem k tomu, že nevíme, jak by se vyvíjela očekávání rodičů, kdyby nebyla pandemie, nemůžeme výsledky interpretovat jako dopad pandemie.

Rozdělení podle typů investic rodičů (čas a finance) v **Grafu 1** ukazuje tři hlavní výsledky. Zaprvé, rodiče obecně očekávají, že se investice do vzdělávání dětí vyplatí. Jinými slovy, ve všech vlnách šetření je očekávaný příjem vyšší, když rodiče investují čas a peníze do vzdělávání dítěte, než když do vzdělávání neinvestují. Rodiče v průměru odhadují, že děti, do jejichž vzdělávání investují rodiče pravidelně 500 Kč, budou v dospělosti vydělávat o přibližně 4,7 tisíce Kč více, než kdyby do nich peníze neinvestovali. U časových investic 5 hodin týdně je rozdíl zhruba 4,4 tisíce Kč oproti scénářům bez časových investic. Finanční investice mají tak vnitřní míru výnosnosti přibližně 3,2 %, časové investice pak 2,6 %.¹⁰ To je očekávaná návratnost, která například převyšuje dlouhodobé výnosy ze státních dluhopisů, které se pohybují kolem 2 %.

Zadruhé, investice časové a finanční se vzájemně posilují (jsou to komplementarity). Ve všech vlnách je scénář s kombinací obou typů investic (tmavě šedý) statisticky výš než součet rozdílů scénářů jednotlivých investic (světle šedý, tmavě modrý) oproti žádným investicím (světle modrá). Zatřetí, nárůst očekávaného příjmu nastal během pandemie pro všechny scénáře, tedy pro všechny úrovně investic ze strany rodičů.

Graf 1: Očekávané měsíční příjmy dětí ve 30 letech
(dělení podle výše časových a finančních investic rodičů do vzdělávání dětí)

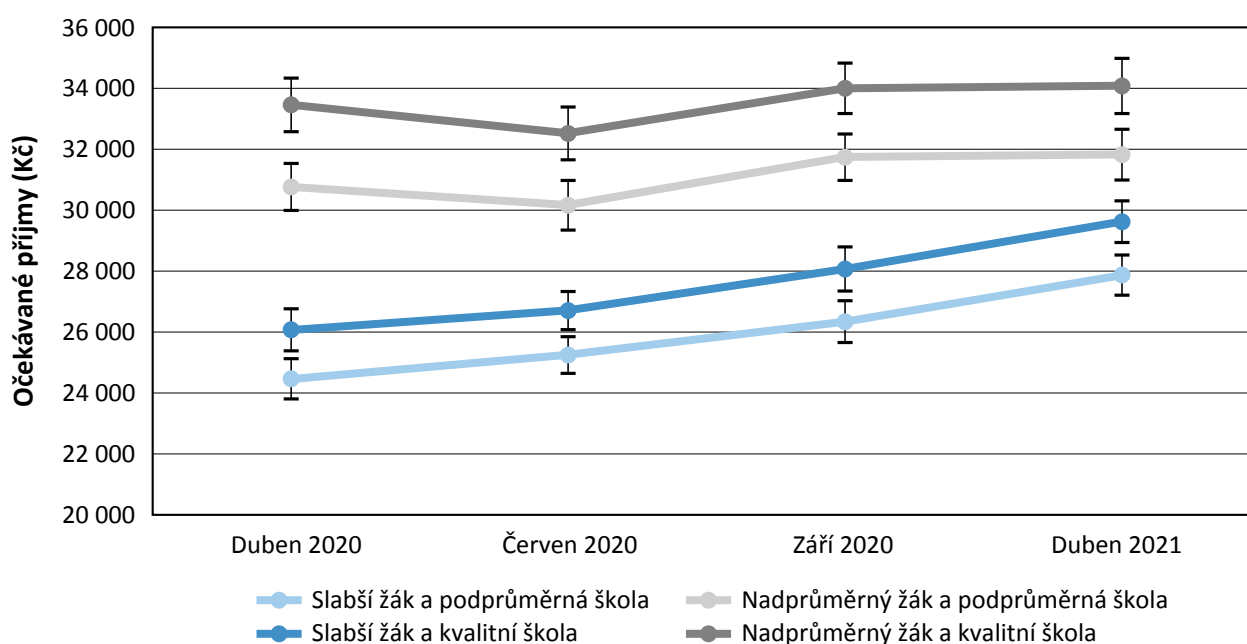

Poznámky: Graf zobrazuje průměrné odpovědi rodičů (v Kč) ve scénářích podle výše investic časových a finančních. Úsečky jsou 95% intervaly spolehlivosti. Výsledky jsou průměrem za scénáře dětí s nadprůměrnými a podprůměrnými schopnostmi. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie.

¹⁰ Vnitřní míra výnosnosti je počítána při předpokladech, že rodiče investují každý týden čas nebo finance do konce střední školy. To činí od 6. třídy ZŠ celkem 8 let. Předpokládám, že dítě nastoupí na trh práce v průměru ve 24 letech a bude aktivní na trhu práce 40 let. Počítám s diskontní mírou 2 %. Pro náklady věnovaného času počítám s 200 Kč na hodinu. To je konzervativní předpoklad, který přesahuje mediánovou hodinovou mzdu v roce 2020 (CSÚ 2020). Navíc nepředpokládám, že se vliv investic bude v čase zvyšovat.

Nárůst nastal také ve scénářích dělených podle kvality školy a schopností žáka. Nárůst ale nebyl stejný ve všech scénářích. Významně více vzrostla očekávání rodičů ohledně příjmu slabších žáků, naopak nárůst u nadprůměrných žáků nebyl statisticky významný. Nárůst ve scénářích s dítětem s podprůměrnými schopnostmi byl přibližně o 3,5 tisíce Kč, u nadprůměrného žáka necelých tisíc korun. Vztah mezi vzděláváním a budoucím příjmem se tedy během pandemie posílil více u dětí s podprůměrnými schopnostmi. Zároveň se snížil rozdíl v očekáváních ohledně budoucího příjmu žáků s nadprůměrnými a podprůměrnými schopnostmi.

Graf 2: Očekávané příjmy dětí ve 30 letech
(dělení podle schopností žáka a kvality školy)

Poznámky: Graf zobrazuje průměrné odpovědi rodičů (v Kč) ve scénářích podle výše investic časových a finančních. Úsečky jsou 95% intervaly spolehlivosti. Výsledky jsou průměrem za scénáře dětí s vysokými a nízkými časovými a finančními investicemi rodičů. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie.

Vliv investic a pandemie na očekávání rodičů - regresní analýza

Z předchozích výsledků nelze jasně určit vliv jednotlivých vstupů a jejich vzájemné interakce. K tomu v této části využiji regresní analýzu. Nejdříve prezentuji průměrný vliv vstupů (času a financí rodičů, kvality školy) nehledě na změny v čase. Koeficienty z regresní analýzy ukazují procentní změnu v očekávaném příjmu dětí při zvýšení investice v daném vstupu (například investici 500 Kč týdně oproti 0 Kč).¹¹ Jelikož jednotlivé vstupy

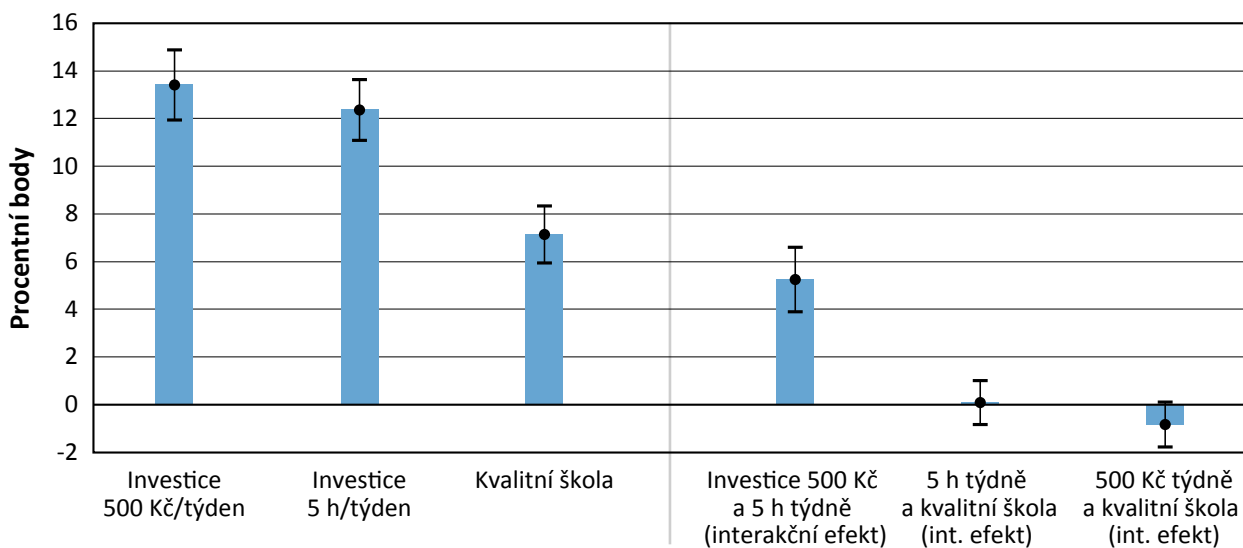
¹¹ Příjmy jsou v této části vyjádřeny jako přirozený logaritmus, proto můžeme koeficienty interpretovat jako procentní změny. Ačkoliv je to postup využívaný v literatuře (Attanasio a kol. 2020), jeho nevýhodou je, že vyřazuje odpovědi s odpovědí nula (5,6 % vzorku). **Tabulka A5** ukazuje koeficienty s nominálními odpověďmi a k nim dopočítanou procentní změnou. Výsledky jsou kvalitativně podobné, ačkoliv koeficienty s přirozeným logaritmem jsou nižší.

v rámci jedné vlny šetření se mění pro konkrétní scénáře a všechno ostatní zůstává stejné (*ceteris paribus*), mohu dané výsledky interpretovat jako kauzální vlivy na očekávání rodičů. Tyto výsledky budou zároveň sloužit v další části jako benchmarky, když budu analyzovat vývoj očekávání během pandemie.

Následně budu studovat, jak se mění význam vstupů během pandemie, tedy oproti dubnu 2020. Například, o kolik procent očekávají rodiče vyšší příjem dítěte při investici 500 Kč týdně v dubnu 2021 oproti dubnu 2020. Díky tomu jsem schopný sledovat vývoj očekávání rodičů během pandemie. Jelikož se během pandemie měnila řada faktorů (stav pandemie, veřejné politiky [omezení pohybu, uzavření škol], příjmy rodin apod.), pokusím se v poslední části poukázat na proměnné, které mohly mít na očekávání rodičů vliv.

Dlouhodobý vliv investic do vzdělávání

Graf 3: Do jaké míry mají na očekávaný příjem dítěte vliv finanční a časové investice od rodičů a kvalita školy?

*Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními efekty se 17 740 pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. V pravé části jsou interakční efekty, tzn. jestli kombinace více vstupů dohromady (např. čas + peníze) je efektivnější než prostý součet dvou vstupů samostatně. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.*

Graf 3 ukazuje vliv jednotlivých vstupů na očekávaný příjem dětí za všechny vlny. Nejvyšší vliv mají investice rodičů. Investice 500 Kč týdně na vzdělávací aktivity zvyšuje očekávaný hrubý příjem dítěte ve 30 letech o 13 %, věnování 5 h času týdně pak o 12 %. Vliv kvalitní školy oproti podprůměrné je podle rodičů skoro o polovinu nižší než investice ze strany rodičů, zvyšuje očekávaný příjem o 7 %. V neposlední řadě, finanční a časové investice dohromady jsou o 5 procentních bodů efektivnější, než by odpovídalo prostému

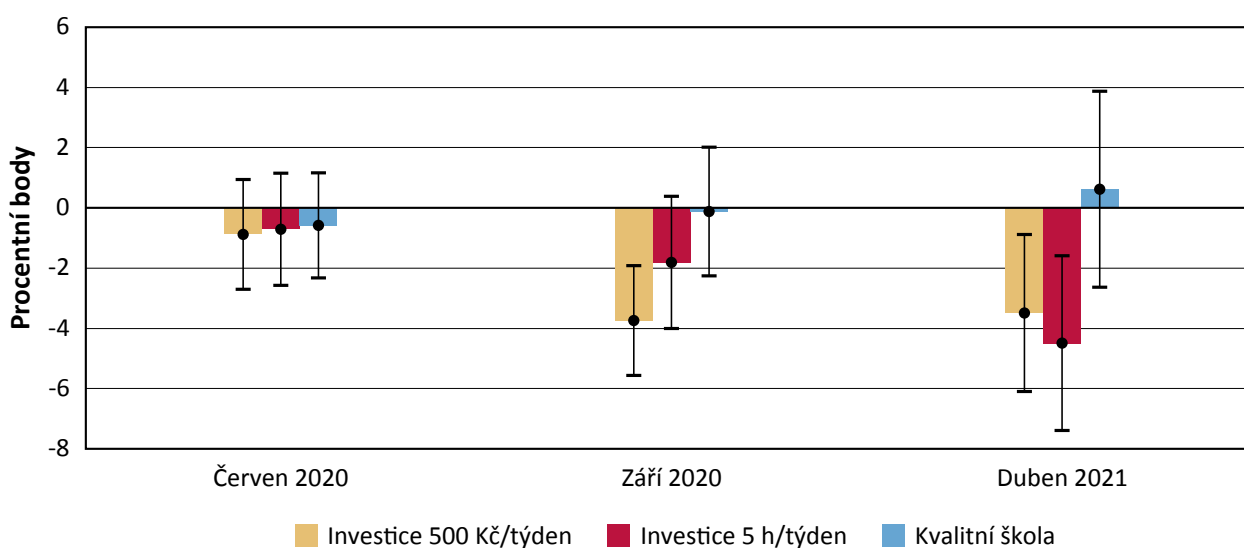
součtu obou efektů (komplementarity). Finanční a časové investice zvyšují očekávaný příjem dětí o 30 %, zatímco samostatný součet by odpovídal 25 %. Investice ze strany rodičů s kvalitou školy spolu neinteragují. Námi naměřené vlivy jednotlivých vstupů jsou kvalitativně podobné hodnotám naměřeným stejnou metodologií ve Velké Británii (Attanasio a kol. 2022).

Změny v očekáváních rodičů během pandemie

Očekávání rodičů o budoucím příjmu dětí ve 30 letech (průměr za všechny scénáře) se během pandemie zvýšila o 2,8 % (**Graf A6**). To je podobné jako reálný růst mezd mezi prvním pololetím 2020 a 2021 3,2 % (ČSÚ 2021). Vyšší nárůst je především u scénářů se žáky s nižšími schopnostmi (5,4 %), u vynikajících žáků je rozdíl nulový.¹² Rodiče tedy během pandemie začali více očekávat, že vzdělávání je efektivní pro zvýšení příjmů v dospělosti u slabších žáků.

Graf 4: Změna očekávané návratnosti různých typů investic do vzdělávání během pandemie

(procentuální změna v příjmech vyjádřena v procentních bodech oproti dubnu 2020)

*Poznámky: Sloupce zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními efekty s 17 740 pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.*

Když se zaměříme na změnu vnímání návratnosti jednotlivých vstupů, tak pandemie snížila očekávanou návratnost investic ze strany rodičů, zatímco návratnost kvalitní školy zůstala podobná. To dokládá **Graf 4**. Ke snížení došlo u finančních investic o 4,5 procentního

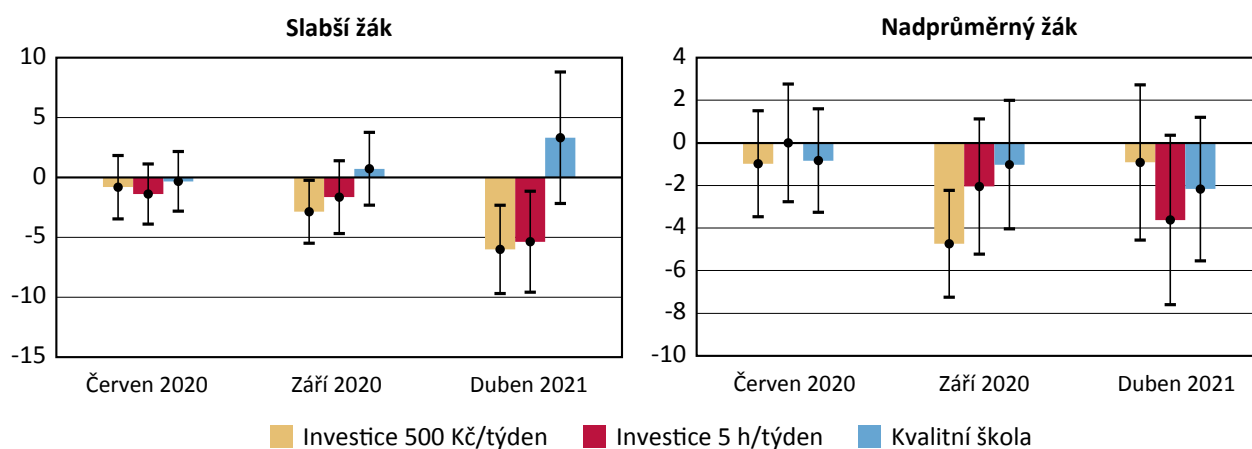
¹² Vyšší nárůst je především u rodičů, kteří byli spokojeni s distanční výukou (**Graf A7**).

bodů a u času věnovaného dětem o 3,5 procentního bodu mezi dubnem 2020 a 2021 (statisticky významné na 1% hladině). To je snížení o více než třetinu u věnovaného času a necelou třetinu u finančních investic. Zjednodušeně, rodiče si myslí, že dané investice z jejich strany jsou o třetinu méně efektivní, než si mysleli na začátku pandemie. Pokles vnímání byl postupný, v červnu není statisticky významná změna očekávání rodičů. Ta se začala projevit až v září 2020 a dubnu 2021.

Rodiče očekávají vyšší pokles návratnosti finančních investic a času pro slabší žáky než pro nadprůměrné žáky (ačkoliv ne statisticky vyšší). Zajímavé také je, že rodiče si myslí, že kvalitní škola pomůže slabším žákům více než na začátku pandemie, kdežto u nadprůměrných žáků si myslí opak. Když to spojíme s pozorováním, že rodičům se během pandemie zvýšila očekávání ohledně návratnosti vzdělávání pro slabší žáky, tak to naznačuje, že rodiče začali více vnímat, že pro slabší žáky je vzdělávání, včetně například možnosti chodit do kvalitní školy, důležité pro úspěch v dospělosti.

Graf 5: Změna očekávané návratnosti různých typů investic do vzdělávání během pandemie podle schopností žáků

(změna v příjmech vyjádřena v procentních bodech oproti dubnu 2020)

*Poznámky: Sloupčky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními efekty s 8 850 (slabší žák) a 8 885 (nadprůměrný žák) pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci *Data a metodologie*. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.*

Očekávání rodičů ohledně návratnosti se začala sbírat v dubnu 2020, a tak je možné výsledky porovnat s dobou před pandemií. Změny se začátkem pandemie ale mohou pozorovat v jiných oblastech života rodičů. Během začátku pandemie vzrostlo zapojení rodičů do vzdělávání vlastních dětí (PAQ 2020) a zhoršilo se duševní zdraví rodičů a dětí (Bartoš a kol. 2020). **Graf A1** navíc naznačuje, že začátek pandemie mohl také ovlivnit

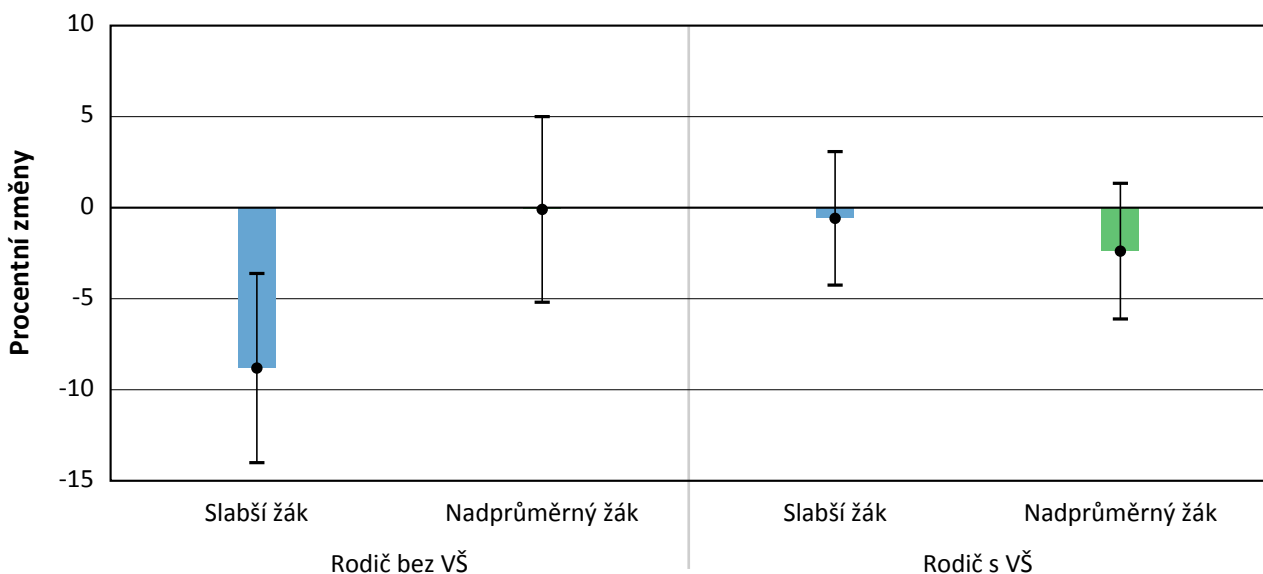
názory rodičů na vzdělávání.¹³ Rodičům se na jednu stranu mezi prosincem 2019 a dubnem 2020 zlepšil názor ohledně kvality základního školství v ČR, na druhou stranu jim klesly aspirace ohledně vzdělávání vlastních dětí. Při interpretaci výsledků této studie je proto nutné mít na paměti, že se jedná o změnu mezi začátkem pandemie a situací o rok později, nejedná se o srovnání s dobou před pandemií.

Faktory ovlivňující očekávání rodičů

Podobně mohla být zkušenost s distanční výukou důležitá pro přehodnocení efektivity časových a finančních investic do vzdělávání dětí. To podporují **Grafy 6 a 7**, které ukazují změny očekávání zvláště pro rodiče s nižším a vyšším vzděláním v dělení pro scénáře dětí s vyššími a nižšími schopnostmi.

Graf 6: Změna v očekávání návratnosti časových investic rodičů do vzdělávání dětí během pandemie

(dělení podle vzdělání rodičů a schopností dítěte ve scénářích, procentní změna dubna 2021 oproti dubnu 2020)

*Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními 3 136 (bez VŠ, slabší žák), 2 993 (bez VŠ, nadprůměrný žák), 1 607 (s VŠ, slabší žák) a 1 852 (s VŠ, nadprůměrný žák) pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.*

Graf 6 ukazuje, že u rodičů s nižším vzděláním došlo k poklesu očekávané návratnosti času věnovaného na vzdělávání dítěte pouze ve scénářích, kdy mělo dítě nižší schopnosti (-8,8 procentního bodu). U rodičů s vyšším vzděláním není ani v jednom případě

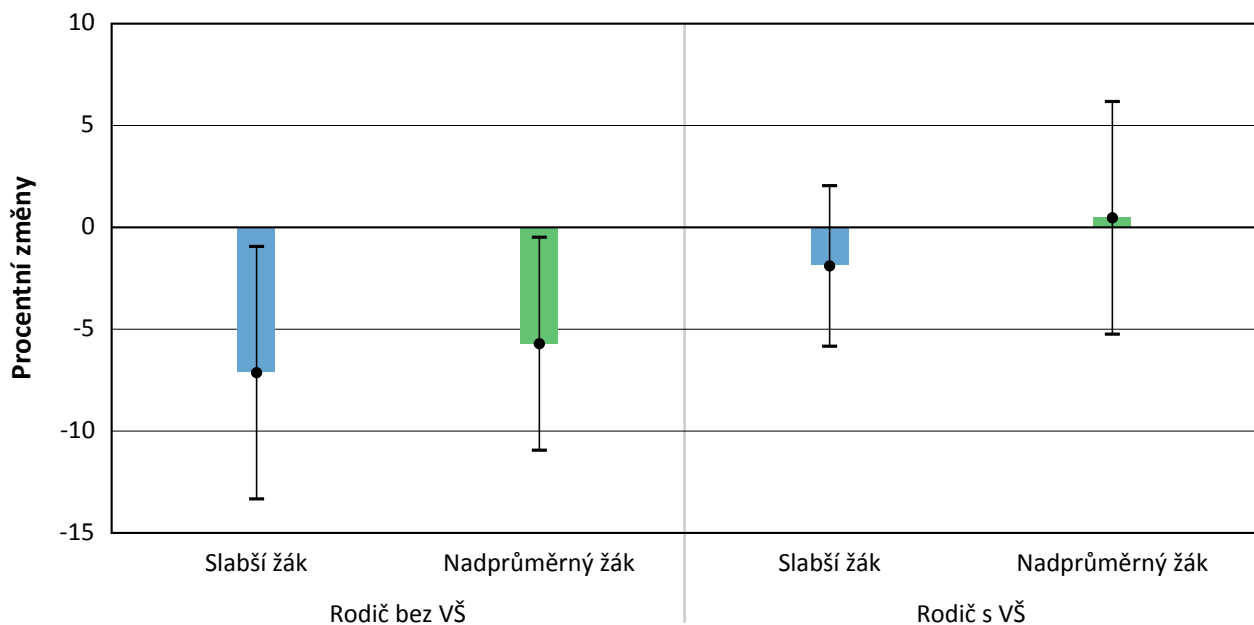
¹³ Tato data byla sbírána v rámci šetření PAQ (2020).

koeficient statisticky významný. To by mohlo naznačovat, že v rodinách, kde žáci potřebovali výraznější podporu rodičů, mohli rodiče zjistit, že jim nejsou schopni efektivně pomoci. Nižší očekávaná návratnost času lze pozorovat u rodičů s nižším vzděláním jak v případech, kdy rodiče nebyli spokojeni s distanční výukou, tak i v případech kdy byli spokojeni s distanční výukou (**Graf A2**). Ke snížení návratnosti věnovaného času mohlo tedy docházet i v případě, že děti a rodiče měli podporu ze školy.

Ke statisticky významnému poklesu očekávané návratnosti finančních investic došlo pouze u rodičů s nižším vzděláním (**Graf 7**). Pokles je o něco vyšší pro rodiče, kteří nebyli zároveň spokojeni s distanční výukou (**Graf A3**). To by mohlo naznačovat, že rodiče se zkušeností s méně kvalitní distanční výukou začali mít pochybnosti o kvalitě vzdělávacích aktivit, které mohou zaplatit dětem. Podobný efekt sice nevidíme u rodičů s vyšším vzděláním, ti ale v průměru žijí v oblastech s vyšší nabídkou vzdělávacích aktivit. Bližší analýzu této hypotézy data bohužel neumožňují.

Graf 7: Změna v očekávání návratnosti finančních investic rodičů do vzdělávání dětí během pandemie

(dělení podle vzdělání rodičů a schopností dítěte ve scénářích, procentní změna dubna 2021 oproti dubnu 2020)

Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními 3 136 (bez VŠ, slabší žák), 2 993 (bez VŠ, nadprůměrný žák), 1 607 (s VŠ, slabší žák) a 1 852 (s VŠ, nadprůměrný žák) pozorováními. Úsečky představují standardní chyby. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci *Data a metodologie*. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.

Shrnutí

Tato studie analyzuje, jestli pandemie ovlivnila očekávání rodičů, jak moc investice ze strany rodičů (čas a finance) mohou napomoci dětem ve vzdělávání. Analýza ukázala tři hlavní závěry:

1. Během pandemie se rodičům zvýšila očekávání, že vzdělávání u slabších žáků vede k vyšším příjmům oproti době před pandemií. Očekávání budoucích příjmů u slabších žáků vzrostla o 5 %, kdežto u nadprůměrných vůbec.
2. Rodiče očekávají, že věnovaný čas ani finanční prostředky nejsou tak efektivní pro rozvoj dítěte, jak si mysleli na začátku pandemie. Přesněji, očekávaná návratnost těchto investic se snížila o třetinu.
3. Zkušenost s distanční výukou, kdy měli rodiče možnost lépe poznat, jak přesně vzdělávání vypadá, jak je v dané škole kvalitní a jak moc dítěti pomáhá v rozvoji, se zdá, že nejvíce souvisí s pozorovanými změnami v očekáváních rodičů.

Výsledky ukazují, že si rodiče uvědomují důležitost vzdělávání o něco více než před pandemií pro slabší žáky. Na druhou stranu si začali více uvědomovat svoje limity. To by mohlo posílit podporu vzdělávacích politik, které mají pomoci slabším a znevýhodněným žákům. To může představovat nejenom doučování ve školách a mimo ně směřované ke slabším žákům, ale také například silnější podporu školního personálu (asistenti pedagoga, školní psychologové apod.), indexové financování nebo podporu pedagogům a vedení školy (střední článek řízení).

Pozorované snížení očekávané návratnosti investic ze strany rodičů může mít negativní dopady. Pokud to bude znamenat, že rodiče si nyní budou myslet, že jejich zapojení nemá takový smysl, mohou věnovat dětem méně času i peněz. Tím spíše, že by větší pokles investic pravděpodobně nastal v rodinách, kde mají zkušenost se slabší distanční (a dost možná i prezenční) výukou. Je ovšem možné, že si rodiče jen lépe uvědomili vlastní limity, aniž by chtěli dětem věnovat méně času a peněz a budou chtít činnosti přesunout na profesionály a více se zajímat o kvalitu školy. Jelikož je zapojení rodičů pro rozvoj dítěte klíčové, zasluhuje si tato otázka další studium.

V neposlední řadě, kvalita distanční výuky během pandemie se výrazně lišila mezi školami (ČŠI 2021, PAQ 2020). Naše analýza ukázala, že kvalita distanční výuky nemusí mít jenom přímé dopady na vzdělávání dětí, ale může děti ovlivnit i nepřímo přes očekávání a názory rodičů.

Reference

- Attanasio, O., Boneva, T., & Rauh, C. (2022) Parental beliefs about returns to different types of investments in school children. *Journal of Human Resources*, 57(6), 1789–1825.
- Bartoš, V., Cahliková, J., Bauer, M., & Chytilová, J. (2020). Dopady pandemie koronaviru na duševní zdraví. IDEA anti Covid-19.
- Cabrera-Hernández, F., & Padilla-Romo, M. (2020). Hidden violence: how COVID-19 school closures reduced the reporting of child maltreatment. *Latin American Economic Review*, 29(1), 4.
- Carneiro, P., Meghir, C., & Parey, M. (2013). Maternal education, home environments, and the development of children and adolescents. *Journal of the European Economic Association*, 11(s1), 123-160.
- Cunha, F., Heckman J. J., & Schennach S. M. (2010). Estimating the technology of cognitive and noncognitive skill formation. *Econometrica*, 78(3), 883–931.
- Česká školní inspekce (2021). Distanční vzdělávání v základních a středních školách. https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/2021_p%c5%99%c3%adlohy/Dokumenty/TZ_Distančni-vzdelavani-v-ZS-a-SS_brezen-2021.pdf
- Dizon-Ross, R. (2019). Parents' beliefs about their children's academic ability: implications for educational investments. *American Economic Review*, 109(8), 2728-2765.
- Donnelly, R., & Patrinos, H. A. (2022). Learning loss during COVID-19: an early systematic review. *Prospects*, 51, 601-609.
- Engzell, P., Frey, A., & Verhagen, M. D. (2021). Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(17), e2022376118.
- Chetty, R., Friedman, J. N., & Rockoff, J. E. (2014). Measuring the impacts of teachers I: evaluating bias in teacher value-added estimates. *American Economic Review*, 104(9), 2593-2632.
- Heckman, J. J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, 312(5782), 1900-1902.
- Jensen, R. (2010). The (perceived) returns to education and the demand for schooling. *The Quarterly Journal of Economics*, 125(2), 515–548.
- Lewis, K., Kuhfeld, M., Ruzek, E. & McEachin, A. (2021). Learning during COVID-19: reading and math achievement in the 2020-2021 school year. *Research brief*. NWEA Center for School and Student Progress.

Maldonado, J. E., & De Witte, K. (2022). The effect of school closures on standardised student test outcomes. *British Educational Research Journal*, 48(1), 49-94.

Menzel, A., & Miotto, M. (2020). Rozdílné ekonomické dopady krize covid-19 na muže a ženy v Česku. IDEA anti Covid-19.

PAQ Research (2020). Distanční výuka na jaře a na podzim.

<https://www.paqresearch.cz/post/distan%C4%8Dn%C3%AD-v%C3%BDuka-na-ja%C5%99e-a-na-podzim>

PAQ Research (2021a). Dopady pandemie covid-19 na žáky. Report č. 3. Posun matematické a čtenářské gramotnosti žáků 5. tříd ZŠ. https://88760faa-4149-467c-8d6a-6e154cd4c14.usrfiles.com/ugd/8876of_355d58a183f94cafb33d5d48a0831be4.pdf

PAQ Research (2021b). Život během pandemie. <https://www.zivotbehempandemie.cz>

Patrick, S. W., Henkhaus, L. E., Zickafoose, J. S., Lovell, K., Halvorson, A., Loch, S., ... & Davis, M. M. (2020). Well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: a national survey. *Pediatrics*, 146(4), e2020016824.

Patrinos, H., Vegas E., & R. Carter-Rau (2022). An analysis of COVID-19 student learning loss. World Bank Group Policy Research Working paper, 10033.

Putnam, Robert D. (2015). Our kids: the American dream in crisis. New York: Simon and Schuster. ISBN 1-4767-6990-7.

Straková, J., Greger, D., & Soukup, P. (2017). Factors affecting the transition of fifth graders to the academic track in the Czech Republic. *International Studies in Sociology of Education*, 26(3), 288-309.

Appendix

<p>Představte si, že od září bude vše při starém, školy se otevřou v běžném provozu, nebudou potřeba ani žádná jiná opatření omezující veřejný život a ekonomika se dostane na původní úroveň. V této situaci si představte dvě rodiny, Novákovy a Dvořákovy. Ty se mají rozhodnout, kolik času a prostředků chtějí od září věnovat svým dětem. Nyní Vám ukážeme různé hypotetické scénáře a budeme se Vás ptát, kolik si myslíte, že bude dítě pravděpodobně vydělávat. Víme, že to je obtížná otázka a neexistuje na ni správná, nebo špatná odpověď. Prosíme, zkuste zvážit každý scénář důkladně a napsat svůj odhad.</p>	
<p>Část A – nová obrazovka</p>	
<p>Pan a paní Novákovy mají jedno dítě. Petr začíná v září chodit do 6. třídy ZŠ, která je oblíbená a je označována za „vynikající“. Petr je chytřejší než jeho vrstevníci v ČR. Na další tři roky se Novákovy mají rozhodnout, kolik času věnují Petrovu vzdělávání (například čtením, hraním vzdělávacích her, povídáním si, pomocí s domácími úkoly atd.) a kolik peněz (kroužky, knihy, doučování, vzdělávací hry apod.).*(poznámka v online verzi dotazníku – Předpokládejme, že v dalších 30 letech nebude inflace) Kolik si myslíte, že bude Petr ve 30 letech měsíčně vydělávat hrubého v následujících scénářích?</p>	
Scénář 1: Pokud Petrovi budou věnovat každý týden 0 hodin a 0 Kč na vzdělávání	
Scénář 2: Pokud Petrovi budou věnovat každý týden 5 hodin a 0 Kč na vzdělávání	
Scénář 3: Pokud Petrovi budou věnovat každý týden 0 hodin a 500 Kč na vzdělávání	
Scénář 4: Pokud Petrovi budou věnovat každý týden 5 hodin a 500 Kč na vzdělávání	
<p>Část B – nová obrazovka</p>	
<p>Ve stejné situaci si představte Dvořákovy. Ve spoustě ohledů jsou Dvořákovy stejní jako Novákovy. Například, mají také jednoho syna Martina ve stejném ročníku, žijí ve stejné oblasti, mají podobný příjem a vzdělání. Martin a Petr jsou také podobně chytrí. Na rozdíl od školy, kam chodí Petr, která je oblíbená a je označována za vynikající, Martinova škola není oblíbená a je označována jako „potřebuje zlepšit“.*(poznámka v online verzi dotazníku – Předpokládejme, že v dalších 30 letech nebude inflace) Kolik si myslíte, že bude Martin ve 30 letech měsíčně vydělávat hrubého v následujících scénářích?</p>	
Scénář 1: Pokud Martinovi budou věnovat každý týden 0 hodin a 0 Kč na vzdělávání	
Scénář 2: Pokud Martinovi budou věnovat každý týden 5 hodin a 0 Kč na vzdělávání	
Scénář 3: Pokud Martinovi budou věnovat každý týden 0 hodin a 500 Kč na vzdělávání	
Scénář 4: Pokud Martinovi budou věnovat každý týden 5 hodin a 500 Kč na vzdělávání	

Tabulka A1 – Rozdíly v charakteristikách rodičů mezi vlnami šetření

	Rozdíl 1. a 2. vlna (p-hodnota)	Rozdíl 1. a 3. vlna (p-hodnota)	Rozdíl 1. a 4. vlna (p-hodnota)
Žena	0,73	0,78	0,78
Věk	0,35	0,05	<0,01
<i>Stupeň vzdělávání dítěte</i>			
1. stupeň	0,95	0,93	0,8
2. stupeň			
<i>Vzdělání rodiče</i>			
Bez maturity	0,76	0,5	0,22
Středoškolské s maturitou	0,99	0,8	0,5
Vysokoškolské	0,81	0,74	0,7
<i>Typ školy</i>			
Veřejná	0,68	0,56	0,83
Soukromá			
<i>Počet dětí v rodině</i>			
Jedno	0,87	0,66	0,66
Dvě	0,82	0,73	0,74
Tři	0,99	0,6	0,93
Čtyři a více	0,8	0,62	0,72

Poznámky: Statistická významnost rozdílů mezi charakteristikami rodičů a jejich dětí zapojených do jednotlivých vln šetření.

Tabulka A2 – Rozdíly charakteristik rodičů podle rozdělení scénáře schopností žáka

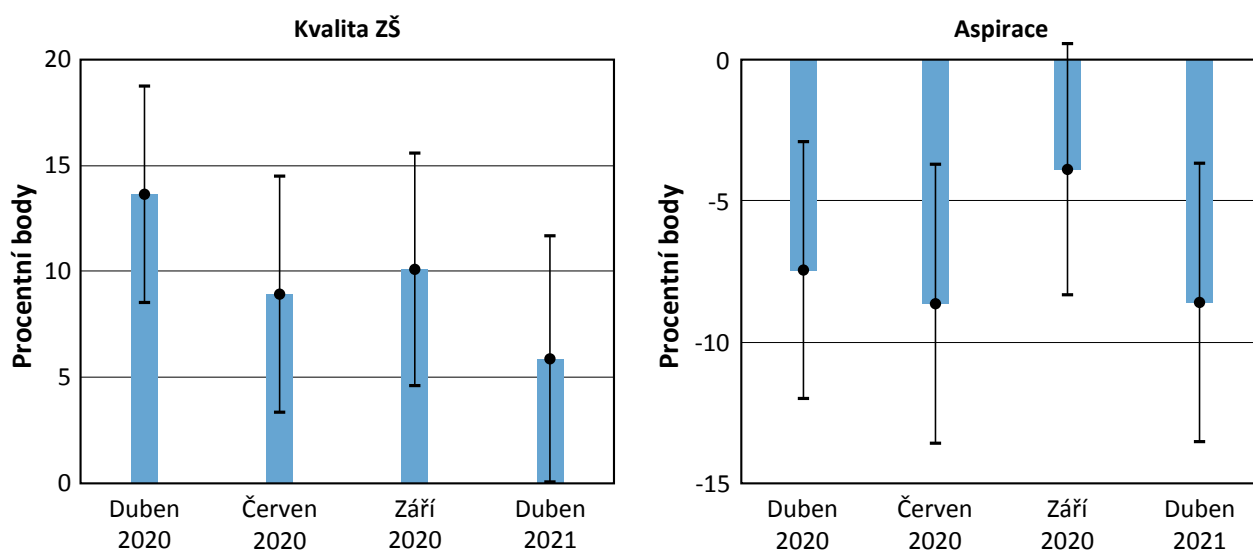
	Duben 2020		Červen 2020		Září 2020		Duben 2021	
	vynik.	podp.	vynik.	podp.	vynik.	podp.	vynik.	podp.
Žena	54,32	56,87	54,36	58,8	52,92	56,73	51,12	58,52
Věk	43,72	43,4	44,01	43,79	44,37	44,23	44,75	44,62
<i>Stupeň vzdělávání dítěte</i>								
1. stupeň	28,65	29,11	28,92	28,51	29,18	28,98	29,48	29,63
2. stupeň	71,35	70,89	71,08	71,49	70,82	71,02	70,52	70,37
<i>Vzdělání rodiče</i>								
Bez maturity	24,05	21,83	23,34	21,13	21,01	21,63	19,4	20,74
Středoškolské s maturitou	44,32	40,7	42,16	42,96	43,19	43,27	45,52	43,33
Vysokoškolské	31,62	37,47	34,49	35,92	35,8	35,1	35,07	35,93
<i>Typ školy</i>								
Veřejná	77,84	77,09	77,27	75,7	75	77,14	77,24	76,67
Soukromá	22,16	22,91	22,73	24,3	25	22,86	22,76	23,33
<i>Počet dětí v rodině</i>								
Jedno	59,19	61,46	60,28	61,27	60,7	62,45	57,84	60,37
Dvě	35,95	32,88	34,84	32,75	34,63	32,24	36,57	34,07
Tři	3,78	4,58	3,83	4,58	3,5	3,67	4,48	4,07
Čtyři a více	1,08	1,08	1,05	1,41	1,17	1,63	1,12	1,48
Počet pozorování	370	371	286	284	256	245	268	270

Poznámky: Charakteristiky rodičů a jejich dětí zapojených do jednotlivých vln šetření.

Tabulka A3 – Rozdíly charakteristik rodičů podle pořadí vynikající/podprůměrná škola

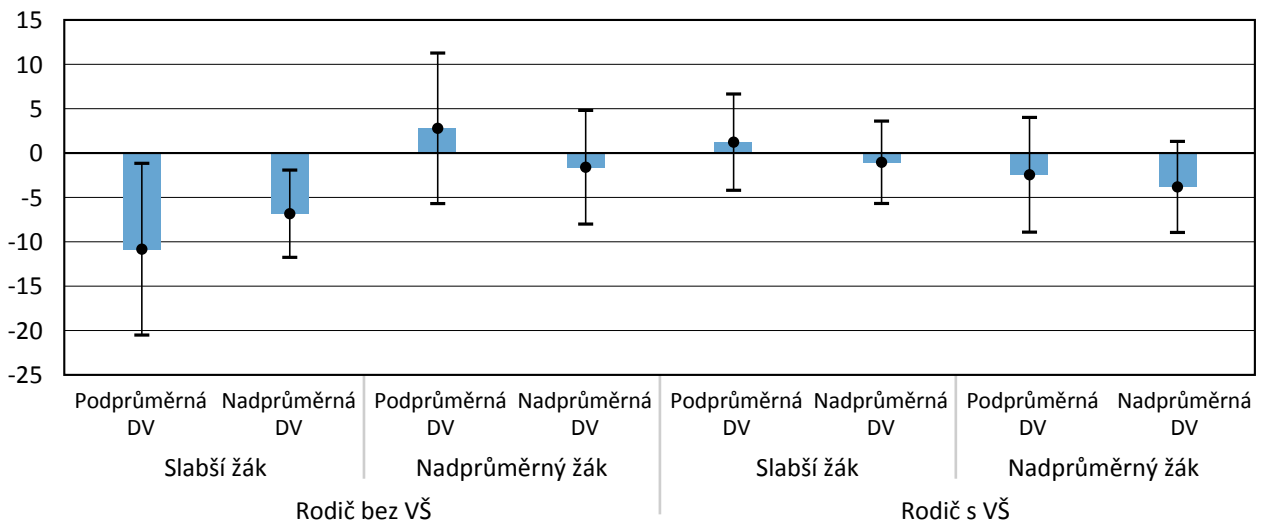
	Duben 2020		Červen 2020		Září 2020		Duben 2021	
	Poř. 1	Poř. 2	Poř. 1	Poř. 2	Poř. 1	Poř. 2	Poř. 1	Poř. 2
Žena	55,68	55,53	57,44	55,67	55,49	54,07	54,32	55,38
Věk	43,91	43,22	44,22	43,58	44,72	43,87	45,19	44,14
<i>Stupeň vzdělávání dítěte</i>								
1. stupeň	28,38	29,38	28,37	29,08	28,9	29,27	29,14	30
2. stupeň	71,62	70,62	71,63	70,92	71,1	70,73	70,86	70
<i>Vzdělání rodiče</i>								
Bez maturity	20,81	25,07	20,76	23,76	20,31	22,36	17,99	22,31
Středoškolské s maturitou	43,51	41,51	44,64	40,43	46,48	39,84	46,04	42,69
Vysokoškolské	35,68	33,42	34,6	35,82	33,2	37,8	35,97	35
<i>Typ školy</i>								
Veřejná	76,22	78,71	75	78,01	74,51	77,64	76,26	77,69
Soukromá	23,78	21,29	25	21,99	25,49	22,36	23,74	22,31
<i>Počet dětí v rodině</i>								
Jedno	61,08	59,57	61,25	60,28	62,5	60,57	58,27	60
Dvě	34,05	34,77	33,91	33,69	33,59	33,33	36,33	34,23
Tři	4,05	4,31	4,15	4,26	3,13	4,07	4,32	4,23
Čtyři a více	0,81	1,35	0,69	1,77	0,78	2,03	1,08	1,54
Počet pozorování	370	371	288	282	255	246	277	260

Poznámky: Charakteristiky rodičů a jejich dětí zapojených do jednotlivých vln šetření.

Graf A1: Změna v odpovědích rodičů ohledně kvality základního školství v ČR a aspirací rodičů

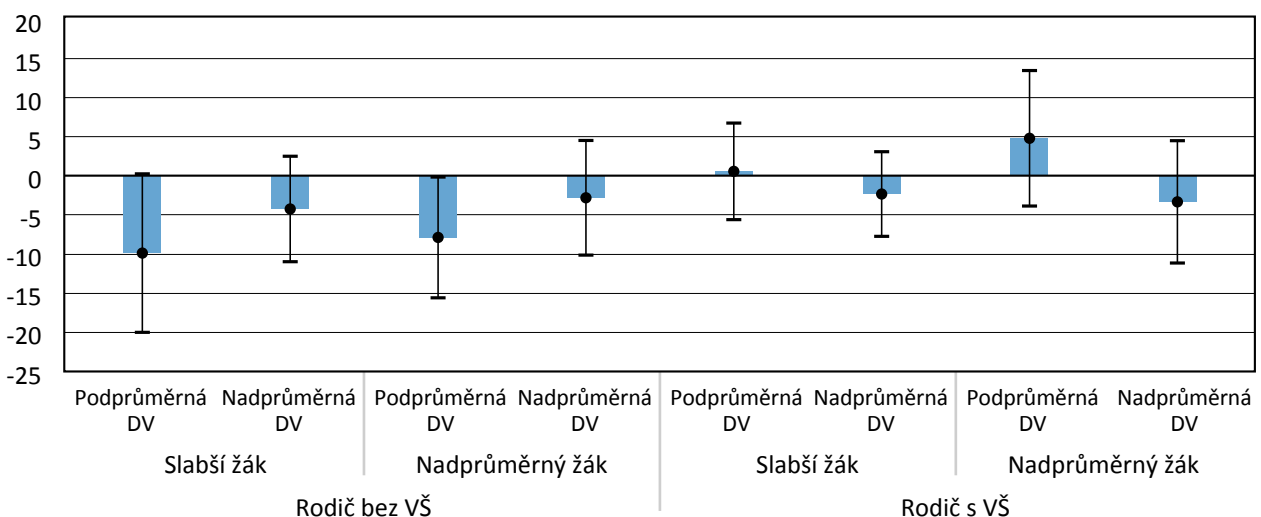
Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními 2 865 pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je podíl rodičů, kteří odpověděli určitě ano nebo spíše ano na otázku, jestli je kvalita základního školství v ČR celkově dobrá. Vysvětlovaná proměnná u aspirací je podíl rodičů, kteří odpověděli, že by chtěli, aby jejich dítě dosáhlo alespoň vysokoškolského vzdělání.

Graf A2: Očekávání rodičů ohledně návratnosti časových investic do vzdělávání podle vzdělání rodičů, schopností žáka a spokojenosti s distanční výukou

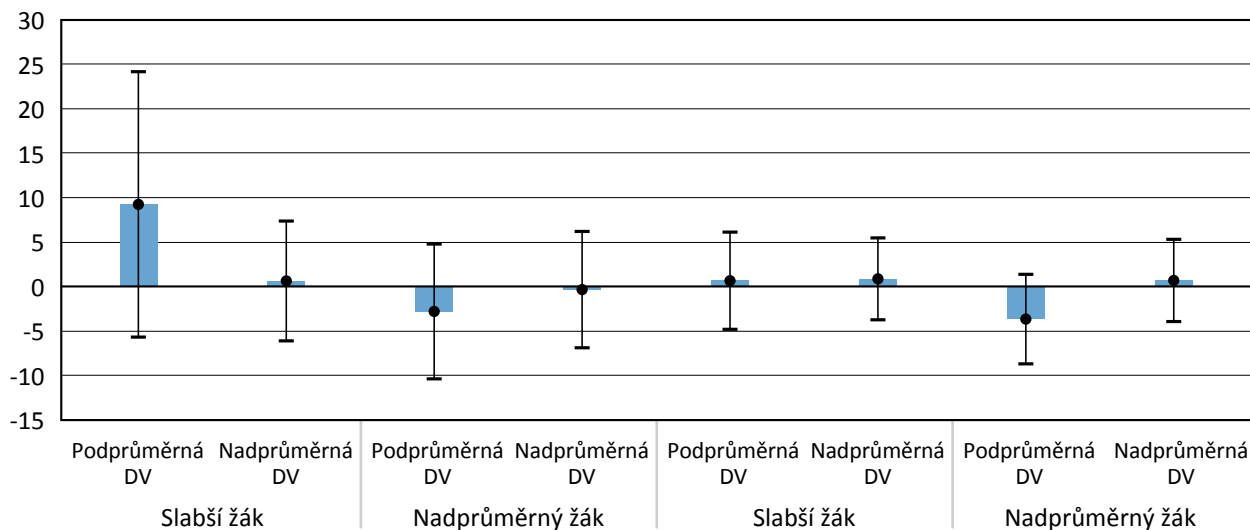
Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními 2 175 (bez VŠ, slabší žák, podprůměrné hodnocení DV), 2 586 (bez VŠ, slabší žák, nadprůměrné hodnocení DV), s 2 097 (bez VŠ, nadprůměrný žák, podprůměrné hodnocení DV), 2 578 (bez VŠ, nadprůměrný žák, nadprůměrné hodnocení DV), 1 214 (s VŠ, slabší žák, podprůměrné hodnocení DV), 1 472 (s VŠ, slabší žák, nadprůměrné hodnocení DV), s 1 294 (s VŠ, nadprůměrný žák, podprůměrné hodnocení DV), 1 444 (s VŠ, nadprůměrný žák, nadprůměrné hodnocení DV) pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.

Graf A3: Očekávání rodičů ohledně návratnosti finančních investic do vzdělávání podle vzdělání rodičů, schopností žáka a spokojenosti s distanční výukou

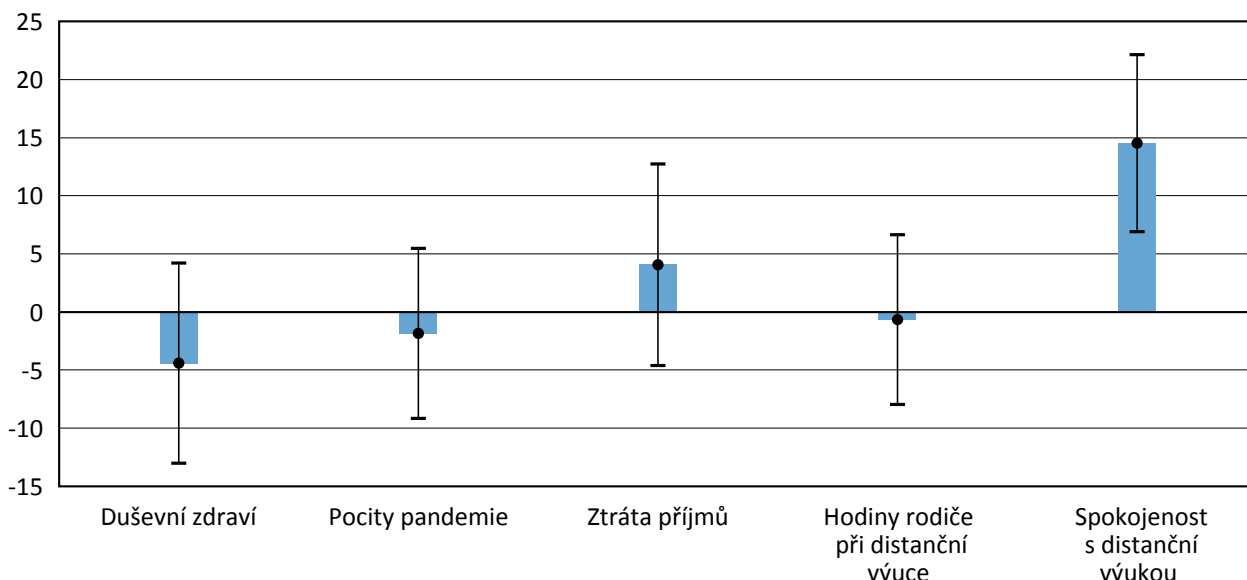
Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními 2 175 (bez VŠ, slabší žák, podprůměrné hodnocení DV), 2 586 (bez VŠ, slabší žák, nadprůměrné hodnocení DV), s 2 097 (bez VŠ, nadprůměrný žák, podprůměrné hodnocení DV), 2 578 (bez VŠ, nadprůměrný žák, nadprůměrné hodnocení DV), 1 214 (s VŠ, slabší žák, podprůměrné hodnocení DV), 1 472 (s VŠ, slabší žák, nadprůměrné hodnocení DV), s 1 294 (s VŠ, nadprůměrný žák, podprůměrné hodnocení DV), 1 444 (s VŠ, nadprůměrný žák, nadprůměrné hodnocení DV) pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.

Graf A4: Očekávání rodičů ohledně návratnosti kvalitní školy podle vzdělání rodičů, schopností žáka a spokojenosti s distanční výukou

Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními 2 175 (bez VŠ, slabší žák, podprůměrné hodnocení DV), 2 586 (bez VŠ, slabší žák, nadprůměrné hodnocení DV), 2 097 (bez VŠ, nadprůměrný žák, podprůměrné hodnocení DV), 2 578 (bez VŠ, nadprůměrný žák, nadprůměrné hodnocení DV), 1 214 (s VŠ, slabší žák, podprůměrné hodnocení DV), 1 472 (s VŠ, slabší žák, nadprůměrné hodnocení DV), 1 294 (s VŠ, nadprůměrný žák, podprůměrné hodnocení DV), 1 444 (s VŠ, nadprůměrný žák, nadprůměrné hodnocení DV) pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.

Graf A5: Faktory související se změnou očekávání rodičů ohledně návratnosti vzdělávání během pandemie

Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty (interakce dané proměnné s vlnou šetření) z regresní analýzy s 14 842 pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte v 30 letech.

Tabulka A4 – Faktory související s návratností vzdělávání
(regrese bez fixních efektů)

	(1) Celkem	(2) Slabší žák	(3) Nadprůměrný žák
Červen 2020	-0,015 (0,018)	-0,005 (0,023)	-0,018 (0,028)
Září 2020	0,027 (0,021)	0,037 (0,029)	0,022 (0,029)
Duben 2021	0,041 (0,025)	0,078** (0,036)	0,006 (0,033)
Vysoká časová investice (5 h)	0,165*** (0,007)	0,169*** (0,011)	0,161*** (0,010)
Vysoká finanční investice (500 Kč)	0,165*** (0,008)	0,169*** (0,012)	0,163*** (0,012)
Kvalitní škola	0,066*** (0,007)	0,055*** (0,009)	0,079*** (0,011)
Červen 2020 * Vysoká časová investice	-0,007 (0,009)	-0,006 (0,014)	-0,008 (0,013)
Září 2020 * Vysoká časová investice	-0,034*** (0,009)	-0,025* (0,013)	-0,046*** (0,013)
Duben 2021 * Vysoká časová investice	-0,033** (0,013)	-0,056*** (0,018)	-0,009 (0,018)
Červen 2020 * Vysoká finanční investice	0 (0,009)	-0,005 (0,012)	0,004 (0,014)
Září 2020 * Vysoká finanční investice	-0,012 (0,011)	-0,007 (0,015)	-0,02 (0,016)
Duben 2021 * Vysoká finanční investice	-0,038*** (0,014)	-0,042** (0,020)	-0,037* (0,021)
Červen 2020 * Kvalitní škola	-0,007 (0,009)	-0,002 (0,012)	-0,013 (0,013)
Září 2020 * Kvalitní škola	0 (0,011)	0,009 (0,015)	-0,011 (0,015)
Duben 2021 * Kvalitní škola	0,007 (0,016)	0,037 (0,027)	-0,026 (0,018)
Konstanta	10,086*** (0,016)	9,989*** (0,021)	10,185*** (0,024)
Pozorování	17,740	8,855	8,885
R-squared	0,092	0,108	0,092

Poznámky: *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$, koeficienty jsou získané z regresní rovnice (OLS). Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.

Tabulka A5 – Faktory související s návratností vzdělávání
(nominální hodnoty očekávaných příjmů)

	(1) Celkem		(2) Slabší žák		(3) Nadprůměrný žák	
	Koef.	Změna	Koef.	Změna	Koef.	Změna
Červen 2020	1 066*	3,7 %	1 125	4,5 %	1 008	3,1 %
	(555)		(683)		(889)	
Září 2020	2 576***	9,0 %	2 494***	9,9 %	2 672***	8,3 %
	(627)		(802)		(977)	
Duben 2021	3 358***	11,8 %	4 255***	16,8 %	2 453**	7,6 %
	(791)		-1 074		-1 154	
Vysoká časová investice (5 h)	5 040***	17,6 %	4 639***	18,4 %	5 469***	17,0 %
	(254)		(348)		(371)	
Vysoká finanční investice (500 Kč)	5 082***	17,8 %	4 941***	19,6 %	5 233***	16,3 %
	(272)		(369)		(402)	
Kvalitní škola	2 134***	7,5 %	1 610***	6,4 %	2 696***	8,4 %
	(286)		(350)		(455)	
Červen 2020 * Vysoká časová investice	-441	-1,5 %	-201	-0,8 %	-692	-2,2 %
	(308)		(398)		(477)	
Září 2020 * Vysoká časová investice	-1 033***	-3,6 %	-603	-2,4 %	-1 493***	-4,6 %
	(296)		(402)		(436)	
Duben 2021 * Vysoká časová investice	-1 145***	-4,0 %	-1 311***	-5,2 %	-992*	-3,1 %
	(339)		(442)		(514)	
Červen 2020 * Vysoká fin. investice	-400	-1,4 %	-431	-1,7 %	-362	-1,1 %
	(326)		(432)		(492)	
Září 2020 * Vysoká finanční investice	-323	-1,1 %	-410	-1,6 %	-220	-0,7 %
	(368)		(489)		(556)	
Duben 2021 * Vysoká fin. investice	-753*	-2,6 %	-1 092*	-4,3 %	-411	-1,3 %
	(430)		(597)		(617)	
Červen 2020 * Kvalitní škola	-241	-0,8 %	-159	-0,6 %	-312	-1,0 %
	(341)		(445)		(522)	
Září 2020 * Kvalitní škola	-159	-0,6 %	90	0,4 %	-412	-1,3 %
	(364)		(437)		(592)	
Duben 2021 * Kvalitní škola	-132	-0,5 %	145	0,6 %	-438	-1,4 %
	(417)		(564)		(619)	
Konstanta	22 125***		19 685***		24 749***	
	(391)		(493)		(611)	
Pozorování	18 800		9 440		9 360	
R-squared	0,57		0,53		0,57	

Poznámky: *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$, koeficienty jsou získané z regresní rovnice (OLS). Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech. Procentní změna počítána vůči prostému průměru odpovědi v dané skupině: 1) celkem – 28 575, 2) slabší žák – 25 267, 3) nadprůměrný žák – 32 114.

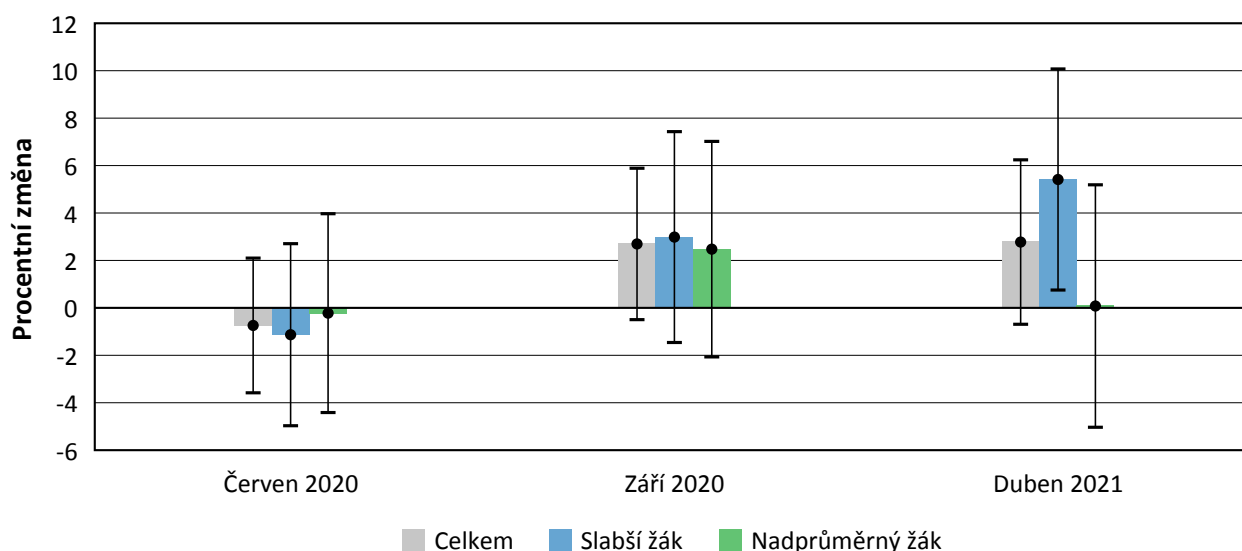
Tabulka A6 – Predikují charakteristiky účastníků zapojení do sběru v dubnu 2021?

	Koeficient	Standardní chyby
Žena	0,047	(0,103)
Věk	0,024***	(0,008)
2. stupeň ZŠ	-0,133	(0,115)
<i>Vzdělání rodičů</i>		
Středoškolské	0,155	(0,132)
Vysokoškolské	0,1	(0,138)
<i>Počet dětí v rodině</i>		
Dvě	0,081	(0,105)
Tři	0,168	(0,250)
Čtyři a více dětí	0,113	(0,441)
Veřejná škola	0,027	(0,119)
Konstanta	-2,355	(0,41)
R-squared	0,004	
Pozorování	741	

Poznámky: *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$, koeficienty jsou získané z regresní rovnice (lineární pravděpodobnostní model).

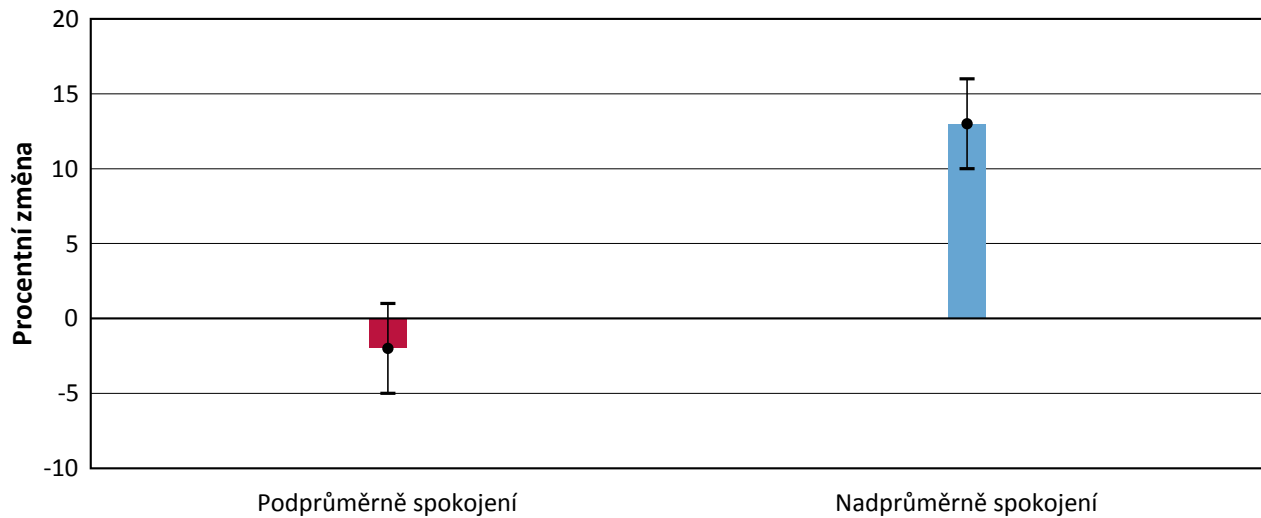
Graf A6: Změna očekávání rodičů o finanční návratnosti investic do vzdělání během pandemie

(procentní změna v příjmech oproti dubnu 2020 pro žáky s různými schopnostmi)

Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními efekty s 17 740 (celkem), 8 850 (slabší žák) a 8 885 (nadprůměrný žák) pozorováními. Úsečky představují konfidenční intervaly. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci Data a metodologie. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.

Graf A7: Souvislost zkušenosti s distanční výukou a nárůstu očekávané návratnosti vzdělávání v pandemii
(dělení podle spokojenosti rodičů s distanční výukou, procentní změna v očekávaných příjmech dubna 2021 oproti dubnu 2020)

*Poznámky: Sloupečky zobrazují koeficienty z regresní analýzy s individuálními fixními 3 999 (podprůměrně spokojení) a 4 111 (nadprůměrně spokojení) pozorováními. Úsečky představují standardní chyby. Koeficienty jsou získané z regresní rovnice, ve které jsou vysvětlující proměnné stejné jako v **Tabulce A4**. Standardní chyby klastrované na úrovni jednotlivce. Pozorování vážená podle popisu v sekci *Data a metodologie*. Vysvětlovaná proměnná je přirozený logaritmus očekávaného příjmu dítěte ve 30 letech.*

Předchozí publikace IDEA

2022

Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce. Jakub Grossmann, Filip Pertold, Michal Šoltés, Matěj Šarboch, Lucie Zapletalová, listopad 2022 [↗](#)

Nárůst cen energií a zvýšení příspěvku na bydlení v lednu 2022: Pomohlo to? Filip Pertold, Petr Pleticha, září 2022 [↗](#)

Platy učitelů v roce 2021: vrchol dosažen a co dál? Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2022 [↗](#)

Kompenzace ztráty příjmů v pandemii covid-19: vítězové a poražení. Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, srpen 2022 [↗](#)

Rozdíly v přísnosti známkování žáků a dopady na vzdělanostní aspirace. Daniel Münich, Tomáš Protivínský, červen 2022 [↗](#)

Chudoba a sociální dávky v sociálně vyloučených lokalitách. Miroslava Federičová, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, červen 2022 [↗](#)

Dlouhodobá dědictví osvobození Sudet Rudou a americkou armádou. Jakub Grossmann, Štěpán Jurajda, květen 2022 [↗](#)

Odchody z učitelské profese v Evropě. Miroslava Federičová, Filip Pertold, březen 2022 [↗](#)

Intenzita používání vyučovacích metod učiteli a jejich vztah s výsledky vzdělávání. Václav Korbel, březen 2022 [↗](#)

Spočítali jsme za vás: Dopady zrušení superhrubé mzdy, snížení odvodů na sociální pojištění a zavedení daňových prázdnin. Klára Kalíšková, Michal Šoltés, leden 2022 [↗](#)

Nárůst o 395 miliard Kč oproti roku 2019: Kam směřoval první návrh výdajů státního rozpočtu na rok 2022. Daniel Kolář, Petr Janský, leden 2022 [↗](#)

Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik? Daniel Bartušek, Petr Bouchal, Petr Janský, leden 2022 [↗](#)

Nemocenské pojištění: co způsobilo zavedení karenční doby? Jakub Grossmann, Lucie Zapletalová, leden 2022 [↗](#)

2021

Standardní granty GA ČR a publikační výkonnost vědců: Kontrafaktuální analýza projektů udělených v letech 2005–2014. Matěj Bajgar, říjen 2021 [▶](#)

Jaké změny v rodinné politice slibují volební programy politických stran? Shrnutí a rozbory. Michal Ostrý, Filip Pertold, září 2021 [▶](#)

Finanční podpora vysokoškolských studentů v České republice: Rekonstrukce systému nutná. Daniel Münich, Otakar Kořínek, září 2021 [▶](#)

Platy učitelů v roce 2020: Usne Česko na vavřínech? Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2021 [▶](#)

Maminka nebo školka? Dopady prodloužení čerpání rodičovského příspěvku na budoucí vzdělání a pracovní uplatnění dětí. Alena Bičáková, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, srpen 2021 [▶](#)

Zásah nutný: dopady budoucího ekonomického vývoje a pandemických opatření na příjmy a výdaje systému veřejného zdravotního pojištění. Lucie Bryndová, Lenka Šlegerová, červen 2021 [▶](#)

Kdo v první vlně pandemie zachránil zaměstnance? Analýza čerpání podpory programu Antivirus B. Štěpán Jurajda, Pavla Doleželová, Lucie Zapletalová, duben 2021 [▶](#)

Práce z domova: možnost, nebo nutnost? Jakub Grossmann, Václav Korbel, Daniel Münich, březen 2021 [▶](#)

Výluka prezenční výuky během pandemie covid-19: odhad neviditelných ekonomických ztrát. Ole Jann, Daniel Münich, Lucie Zapletalová, duben 2021 [▶](#)

Společenský status učňovského vzdělávání v České republice: vývoj posledních 15 let a srovnání se zahraničím. Václav Korbel, Daniel Münich, únor 2021 [▶](#)

2020

Nechtěné plody prorodinných politik. Alena Bičáková, Klára Kalíšková, Lucie Zapletalová, prosinec 2020 [▶](#)

Vysoké náklady nízkého vzdělání v České republice. Jana Krajčová, Daniel Münich, prosinec 2020 [▶](#)

Grantová podpora a doktorské studium: analýza dat Grantové agentury Univerzity Karlovy. Václav Korbel, říjen 2020 [▶](#)

Personální politické konexe a efektivnost veřejných zakázek v letech 2007–2018. Bruno Baránek, Vítězslav Titl, září 2020 [▶](#)

Odchody do důchodu v Česku: role očekávání a zdravotního stavu v mezinárodním srovnání. Filip Pertold, Miroslava Federičová, září 2020 [▶](#)

Penzijní spoření se státní podporou v České republice: spíš podpěra než pilíř.

Jiří Šatava, srpen 2020 [▶](#)

Platy učitelů v roce 2019: Blýská se na lepší časy? Daniel Münich, Vladimír Smolka, červenec 2020 [▶](#)

Odkud se rekrutují výzkumníci na univerzitách? Vít Macháček, Martin Srholec, únor 2020 [▶](#)
interaktivní aplikace česká [▶](#), anglická verze studie [▶](#), interaktivní aplikace anglická [▶](#)

2019

Dichotomie spotřebních daní: zdroj veřejných rozpočtů a nástroj snižování újmy (diskusní studie). Vladimír Novák, Michal Šoltés, prosinec 2019 [▶](#)

Mezinárodní srovnání ředitelů škol: české administrativní inferno. Miroslava Federičová, listopad 2019 [▶](#)

Návratnost soukromých a veřejných výdajů na podnikatelský výzkum. Petr Pleticha, říjen 2019 [▶](#)

Dary politickým stranám a veřejné zakázky: evidence z let 2007–2014. Vítězslav Titl, Benny Geys, září 2019 [▶](#)

Platy českých učitelů: nová naděje. Daniel Münich, Vladimír Smolka, srpen 2019 [▶](#)

Stigma jako sebenaplňující se proroctví? Experimentální výzkum z českých věznic. Lubomír Cingl, Václav Korbel, srpen 2019 [▶](#)

Globalization of science: Evidence from authors in academic journals by country of origin. Vít Macháček, Martin Srholec, květen 2019 [▶](#)

Kvalita práce učitelů, vzdělanost, ekonomický růst a prosperita České republiky. Jana Krajčová, Daniel Münich, Tomáš Protivínský, květen 2019 [▶](#)

Dopady zvyšování minimální mzdy v letech 2013–2017 na zaměstnanost a mzdy v České republice. Jakub Grossmann, Štěpán Jurajda, Vladimír Smolka, duben 2019 [▶](#)

Zatížení školními domácími úkoly v České republice a srovnání se světem. Václav Korbel, Daniel Münich, duben 2019 [▶](#)

Elektromobil: nejdříve do vesmíru, do Česka až po slevě. Milan Ščasný, Iva Zvěřinová, Zuzana Rajchlová, Eva Kyselá, únor 2019 [▶](#)

A Comparison of Journal Citation Indices. Daniel Münich, Taras Hrendash, únor 2019 [▶](#)

Dopady známek na vysvědčení na životní rozhodnutí žáků. Miroslava Federičová, únor 2019 [▶](#)

2018

Oborová publikační výkonnost pracovišť výzkumných organizací v České republice v roce 2017. Daniel Münich, Taras Hrendash, prosinec 2018 [▶](#)

Které organizace mají nejcitovanější patenty? Nový pohled na hodnocení patentového výzkumu (interaktivní publikace). Oleg Sidorkin, Martin Srholec, listopad 2018 [▶](#)

Dopady zavedení karenční doby v roce 2008 na pracovní neschopnost. Filip Pertold, říjen 2018 [▶](#)

An International Comparison of Economic and Academic Performance of OECD Countries, interaktivní aplikace. Taras Hrendash, Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, říjen 2018 [▶](#)

Dopady vyšších platů politiků na volby do zastupitelstev obcí. Ján Palguta, Filip Pertold, září 2018 [▶](#)

Dopady odkládaného zrušení superhrubé mzdy. Klára Kalíšková, Michal Šoltés, září 2018 [▶](#)

Intelektuální dovednosti českých učitelů v mezinárodním a generačním srovnání. Jana Krajčová, Daniel Münich, září 2018 [▶](#)

Obezita v České republice: mezinárodní srovnání s využitím dat z projektu SHARE. Filip Pertold, Jiří Šatava, srpen 2018 [▶](#)

Oborová publikační výkonnost pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2011–2015, interaktivní aplikace. Taras Hrendash, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, červenec 2018 [▶](#)

Dopady reformy rodičovských příspěvků v roce 2008 na pracovní zařazení matek. Barbara Pertold-Gebicka, červenec 2018 [▶](#)

Průvodce seniora: Jak neprodělat při předčasném odchodu do důchodu. Jiří Šatava, červenec 2018 [▶](#)

Komu školka (ne)pomůže? Zkušenosti ze série reforem předškolní péče v Německu. Filip Pertold, Lucie Zapletalová, červenec 2018 [▶](#)

Vyšší platy učitelů: sliby, sliby, sliby. Daniel Münich, Vladimír Smolka, červen 2018 [▶](#)

Kde se nejvíce publikuje v predátorských a místních časopisech? Bibliometrická analýza trochu jinak. Vít Macháček, Martin Srholec, červen 2018 [▶](#)

The low-skilled in the Czech Republic. Alena Bičáková, Klára Kalíšková, květen 2018 [▶](#)

Názvy firem a jejich vliv na firemní výkonnost. Jan Hanousek, Štěpán Jurajda, duben 2018 [▶](#)

Co skrývají známky na vysvědčení? Daniel Münich, Tomáš Protivínský, leden 2018 [▶](#)

2017

Růst disponibilních příjmů osob v letech 2005 až 2015: Kdo si polepšil? Jiří Šatava, prosinec 2017 [▶](#)

Místní časopisy ve Scopusu. Vít Macháček, Martin Srholec, prosinec 2017 [▶](#)

IDEA PRO VOLBY 2017. Rodinná politika v programech politických stran: přehled a rozbor. Klára Kalíšková, říjen 2017 [▶](#)

IDEA PRO VOLBY 2017. Důchody a důchodci ve volebních programech. Filip Pertold, Jiří Šatava, září 2017 [▶](#)

IDEA PRO VOLBY 2017. Platy učitelů ve volebních programech: přehled a rozbor. Daniel Münich, září 2017 [▶](#)

Kdo je váš starosta: volební soutěž a charakteristiky zastupitelů v ČR. Ján Palguta, srpen 2017 [▶](#)

Vrána k vráně sedá aneb důležitost oboru studia při výběru partnera. Alena Bičáková, Štěpán Jurajda, Lucie Zapletalová, červenec 2017 [▶](#)

IDEA PRO VOLBY 2017, Nízké platy učitelů: hodně drahé šetření [▶](#), Interaktivní aplikace studie [▶](#). Daniel Münich, červen 2017

IDEA PRO VOLBY 2017, Příjmy seniorů – práce, nástupní důchody a jejich valorizace. Jiří Šatava, červen 2017 [▶](#)

Do direct subsidies stimulate new R&D output in firms? A comparison of IMPULS, TIP and ALFA programmes. Oleg Sidorkin, Martin Srholec, červen 2017 [▶](#)

IDEA PRO VOLBY 2017. Podpora rodin s dětmi: daně, dávky a veřejné služby. Klára Kalíšková, květen 2017 [▶](#)

Pod pokličkou Beallových seznamů. Vít Macháček, Martin Srholec, květen 2017 [▶](#)

Přísnější tresty za vraždy? Vyhodnocení dopadů legislativního návrhu. Libor Dušek, březen 2017 [▶](#)

Ženy a muži v českém výzkumu: publikační výkon, produktivita, spoluautorství a trendy. Štěpán Jurajda, Stanislav Kozubek, Daniel Münich, Samuel Škoda, březen 2017 [▶](#)

Proč ženy v Evropě nechtějí mít více dětí? Matthias Doepke, Fabian Kindermann, překlad Ondřej Lukáš, Filip Pertold, únor 2017 [▶](#)

Studie z předchozích let jsou k dispozici na:

<http://idea.cerge-ei.cz/publikace>

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autorů, a nikoli oficiální stanovisko Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy, CERGE.

Warning: This study represents only the views of the authors and not the official position of the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences, v. v. i. as well as the Charles University, Center for Economic Research and Graduate Education.

Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí

Studie 2/2023

© Václav Korbel

Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2023

ISBN 978-80-7344-656-7 (Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.)

Zaujala vás tato studie?

Podpořte nezávislý akademický výzkum
dopadů veřejných politik ČR
a přispějte na naši činnost,
abychom mohli napsat další.

IDEA se v rámci Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. podílí na aktivitách Strategie AV21
IDEA at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences participates in the Strategy AV21 activities

Pandemie a očekávání rodičů ohledně návratnosti investic do vzdělávání dětí

Studie Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA)

O IDEA

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) je nezávislý think-tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii.

IDEA je think-tank Národohospodářského ústavu AV ČR, v. v. i. a vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i. (NHÚ – angl. zkratka EI) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (anglická zkratka CERGE).

Principy fungování IDEA

1. Vytváření shody na základě intelektuální otevřenosti – přijímání volné soutěže myšlenek, otevřenost podnětům z různých částí světa, přehodnocování existujících stanovisek vzhledem k novým výzvám.
2. Využívání nejvhodnějších teoretických a praktických poznatků – snaha o rozvinutí postupů na základě nejlepších teoretických i praktických poznatků (z České republiky i ze zahraničí).
3. Zaměření aktivit na vytvoření efektivní politiky a strategie České republiky – doplňovat akademické instituce vytvářením podkladů efektivním a operativním způsobem.

Pokud chcete dostávat do své emailové schránky informace o připravovaných studiích a akcích IDEA, napište nám na

idea@cerge-ei.cz

About IDEA

The Institute for Democracy and Economic Analysis (IDEA) is an independent think tank focusing on policy-relevant research and recommendations. IDEA recommendations are based on high quality data, objective evidence-based analysis, and the latest economic theories.

IDEA is a think tank at the Economics Institute of the Czech Academy of Sciences and is led by its founder, Prof. Jan Švejnar. The Economics Institute (EI) of the Czech Academy of Sciences forms part of a joint workplace, CERGE-EI, together with the Center for Economic Research and Graduate Education of the Charles University (CERGE).

IDEA's Working Principles

1. We build consensus on the basis of intellectual openness – we believe in a free competition of ideas, are open to initiatives from various parts of the world, and constantly review existing opinions in the light of new challenges.
2. We make use of the most appropriate theoretical and empirical findings, and strive to develop methods based on the best theoretical and practical knowledge (both from the Czech Republic and from abroad).
3. We focus on creating effective policy and strategy for the Czech Republic, complementing academic institutions by producing materials in a constructive, practical format.

If you would like to receive regular information about the latest IDEA studies and events please subscribe to our mailing list by contacting

idea@cerge-ei.cz

PROJEKT NÁRODOHOSPODÁŘSKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

<http://idea.cerge-ei.cz>